

הישיבה הארבע-מאות-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"ד בטבת התשמ"א (31 בדצמבר 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. שאילתות ותשובות

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מתכבדת להזמין את שר הבינוי והשיכון להשיב על השאלות.

6310. ביטול הצורך בהסכמתה של הרשות המקומית לקלוט נתמך סעד בתחומה

חברי הכנסת מ. קצב שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בסיוון התש"ם (5 ביוני 1980) :

בהסכם בין משרד הבינוי והשיכון לבין משרד העבודה והרווחה הוחלט, כי החל ב-1 במאסר 1980 לא תותנה העברתו של אזרח נתמך סעד בהסכמת הרשות המקומית הקולטת. עוד הוחלט כי בקשות העברה ייבחנו רק על-פי צרכי המשפחה, מלאי הדירות ושיקולים מיוחדים.

אודה לשר אם יואיל להשיב :

1. מדוע אין צורך, כאשר מדובר בנתמכי סעד, בקבלת חוות-דעת הרשות המקומית הקולטת ?
2. מדוע, במערכת השיקולים והקריטריונים, לא תילקח בחשבון גם חוות-הדעת של הרשות המקומית הקולטת ?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחר בחינה מחודשת של הנושא סוכם בין משרד הבינוי והשיכון למשרד העבודה והרווחה ומרכז השלטון המקומי, כי דיון בהעברת נתמכי סעד, מרשות מקומית אחת לרעותה, יקויים בוועדה המשותפת לשני המשרדים ולרשות המקומית הקולטת. הסדר זה כבר מיושם בפועל.

6399. צימצום מספר העובדים במשרד הבינוי והשיכון

חברי הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980) :

נוכח הפירסומים החוזרים ונשנים, מטעם שר האוצר, על צימצום משמעותי במספר העובדים במשרדי הממשלה, רצוני לשאול את כבודו :

1. כמה עובדים קבועים, זמניים ועובדים על-פי חוזה עבודה אישי, עבדו במשרד הבינוי והשיכון ב-1 בספטמבר 1979 ?

2. כמה עובדים כאלה עבדו בו ב-1 בספטמבר 1980 ?

3. כמה עובדים התפטר, יצאו לגימלאות או פוטרו במשך התקופה מ-1 בספטמבר 1979 עד 1 בספטמבר 1980 ?

4. כמה עובדים חדשים ולאילו משרות התקבלו בתקופה זו ?

שר הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. ב-1 בספטמבר 1979 עבדו במשרד הבינוי והשיכון 782 עובדים, מהם 667 קבועים ו-115 אחרים.

2. ב-1 בספטמבר 1980 עבדו במשרד הבינוי והשיכון 714 עובדים, מהם 682 עובדים קבועים ו-32 אחרים.

3-4. בשנה זו פחת מספר עובדי משרד הבינוי והשיכון ב-68 איש, המהווים 9% מכלל עובדי המשרד. 78 עובדים עזבו ו-10 עובדים חדשים נתקבלו, והם : 2 מנהלי מחוזות, 3 מנחתי מערכות מינהל, 2 כלכלנים, 2 מזכירות ונהג אחד.

6900. חירוש עבודת הסלילה בצומת פגולה בפתח-תקווה

חברי הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ו בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980) :

בעתון "על המשמר" פורסמה ידיעה על הפסקת העבודות בצומת שכונת "סגולה" בפתח-תקווה, המועד לפורענות.

נוכח העובדה שהפסקת העבודה עלולה לגרום לתאונות דרכים ולסכן חיי אדם, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם הופסקה עבודת הסלילה בצומת שכונת "סגולה" ?

2. אם כן — מה הן הסיבות לכך ?

3. האם פנתה עיירת פתח-תקווה אל שר הבינוי והשיכון בתביעה להמשיך את סלילת הכביש ?

4. אם כן — מה היתה תשובת השר ?

שר הבינוי והשיכון ד. לוי :

העבודה בסלילת צומת "סגולה" אכן הופסקה הואיל ומשרד התחבורה לא העביר את חלקו במימונה. אנו נמצאים עתה בתהליך של בירור עם משרד התחבורה בנושא זה. עם העברת המימון תחודש העבודה.

6920. תאונות דרכים בכביש החוף וטיפול במניעתן

חברי הכנסת ש. פלאט-שרון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ו בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980) :

לאחרונה אירעו בכביש החוף כמה תאונות קטלניות. כזאת שאירעה ב-19 באוקטובר 1980, 3 ק"מ דרומית לגב-עת-אלגה, שבה נספו 5 אנשים, 4 מהם בני משפחה אחת. ו-10 נפצעו. הנסיעה בכביש זה היא מהירה ואין גדר-בטחון בין שני המסלולים.

רצוני לשאול :

1. מהו מספר התושבים המתגוררים בשכונת כפר-גבירול ?
2. כמה דירות נבנו בשכונה זו ב-3 השנים האחרונות ?
3. האם נבנו מבנים המיועדים לבתי-מסחר ?
4. אם כן — כמה ולאילו מטרות ?
5. האם יש תכנית להקים מרכז מסחרי בשכונה ?
6. אם לא — מה הן הסיבות לכך ?
7. אם כן — מתי תתחיל הבנייה של המרכז המסחרי ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. בשכונת כפר-גבירול כ-1,600 תושבים המתגוררים ב-400 דירות לערך.
2. ב-3 השנים האחרונות לא נבנו בשכונה דירות חדשות ועמדו בה זמן רב כ-20 דירות ריקות, שאוכלסו אך לאחרונה. קיימת תכנית מיתאר לבנייה למגורים בשכונת כפר-גבירול, שפרטיה האחרונים נדונים עתה עם הוועדות הסטאטוטוריות. לפי תכנית זו ייבנו בשנות ה-80 בשכונת כפר-גבירול יותר מ-2,000 יחידות דיור. בזמן הקרוב ביותר אנו עומדים להתחיל בבנייתם של 32 דירות.
- 3-7. קיימות תכניות מושלמות להקמתו של מרכז מסחרי בשכונת כפר-גבירול, והוא ייבנה כבר בשנה הקרובה.

6939. החשת הבנייה של שכונה בגילה

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ד בחשוון התשמ"א (3 בנובמבר 1980) :

בשכונת "גילה עילית", אזור שיכוני "גד", מתגוררות זה שנתיים כ-150 משפחות באתר בנייה. הכביש מלא מהמורות וגורם להרס כלי-הרכב. בלילות אין תאורה ועל-טה שוררת בכול. אוטובוס מגיע אחת לשעה. אין תשתית סביבתית, לא מכולת, לא שירותים ציבוריים ואפילו טלפון. בשכונת-ספר זו, הנשקפת אל בית-לחם, גרים משפחות מטופלות בילדים, אקדמאים ועולים. לאחרונה עקרו ממנה משפחות לא מעטות והדבר פוגע ברקמה החברתית של גילה.

מה יש בדעת משרדך, שהוא האחראי לפרויקט, לעשות כדי להחיש את בניית השכונה ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שכונת גילה היא אתר הבנייה הגדול ביותר בירושלים ובארץ כולה. כיום נמצאות בבנייה כ-4,000 דירות, בנוסף על 2,500 הדירות שכבר אוכלסו. בהיקף בנייה כזה ובתנאי בנייה בהר לא ניתן לבצע פיתוח משלים מלא, אלא לאחר השלמת העבודות בבניינים ובחצרות הצמודות להם. בשל הקפאת תקציב הפיתוח השנה נוצר פיגור בהשלמת הפיתוח הסביבתי והמשרד עושה כל מאמץ כדי להדביקו. מאז חודש אוגוסט השנה, מועד הפשרת התקציב, הפעיל משרד הבינוי והשיכון, באמצעות מכרזים, חוזים להשלמת פיתוח בסך כולל של כ-70 מיליון לירות. העבודות נמצאות בעיצומן וחלקן כבר הושלמו. לפי לוח הזמנים, אשר

אבקש להשיב לי :

- א. כמה תאונות אירעו בשנה האחרונה בכביש החוף ?
- ב. כמה אנשים מצאו את מותם בכביש זה ?
- ג. האם שוקל כבוד השר הקמת גדר-בטחון בין שני המסלולים ?
- ד. אם כן — מתי תתחיל בנייתה ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השאלתה מתייחסת לדרך מס' 2 בכביש החוף, בין הק"מ ה-22 לק"מ ה-99 בו. בכביש זה אירעו ב-1979 186 תאונות שבהן מצאו 31 איש את מותם. מתוך 77 הק"מ של הכביש האמור הותקנו ב-1979 גדרות-בטיחות לאורך 33 ק"מ, עד לק"מ ה-55. בשנת התקציב הנוכחית תושלם התקנת הגדרות עד הק"מ ה-76. שאר הקטע יושלם בשנה שלאחר מכן.

6924. דרכים למניעת תאונות דרכים בכביש החוף

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980) :

בקטע כביש החוף שבאזור גבעת-אולגה נגבה מחיר דמים גבוה ביותר, ובין השאר, כתוצאה מחוסר גדר-בטחון.

אבקש מאת כבודו להשיב לשאלותי :

- א. כמה תאונות דרכים היו בקטע כביש זה ב-5 השנים האחרונות ?
- ב. כמה בני-אדם נפצעו וכמה נהרגו ?
- ג. מה יש בדעת משרדך לעשות כדי לשפר את המצב הקיים ?
- ד. האם תהיה מוכן להורות על ביצוע מייד של שילוט מזהיר מיוחד בקטע זה ועל הקמת גדר מפרידה סמלית, עד לביצוע פתרון מלא ויסודי ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המדובר בקטע שבין הק"מ ה-52 לק"מ ה-61 בכביש החוף. ב-5 השנים האחרונות, 1975–1979, אירעו בקטע זה 127 תאונות, מתוכן נגרמו 26 תאונות בשל העדר גדר-בטחון. בתאונות אלו נהרגו 7 אנשים ונפצעו קשה 34 איש. בשנה הקודמת התקינה מחלקת-עבודות-ציבוריות — מע"צ — גדר בחלק מן הקטע והשנה יושלם גידור הקטע כולו.

6926. הקמת מרכז מסחרי בשכונת כפר-גבירול

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980) :

תושבים משכונת כפר-גבירול ברחובות מסרו לי שהם תובעים לבנות בשכונתם מרכז מסחרי, שיאפשר להם לקנות מוצרים ומצרכי מזון באזורם, בלי שייאלצו לנסוע לרחובות, המרוחקת מהשכונה 4 ק"מ.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. בידי החברות "עמידר" ו-"עמיגור" יש כיום 10,800 דירות ריקות. זאת לעומת כ-16,000 דירות ב-1977.
2. כ-7,500 מהדירות הן דירות שנתפנו מדייריהן. איכלוסן של רוב הדירות מחייב שיפוץ אך חלק מהן אינו ניתן לשיפוץ. יתרת הדירות, כ-3,300, הן דירות חדשות וזמינות לאיכלוס.
3. הדירות נמצאות בכל ישובי הארץ ו-60% מהן באזורי פיתוח, בעיקר בישובים : נצרת, עפולה, קריית שמונה, צפת, מצפה-רמון, דימונה ושרדרת.
4. ראה תשובה לשאלה 2.
5. קצב שיפוצן וקצב איכלוסן של הדירות תלויים בהיקף הביקוש להן. כאמור, פותח מספרן של הדירות הלא-מאוכלסות משנה לשנה, ומספרן של הדירות הנותרות הולם את צרכיו של המשרד בקיום מלאי זמין לאיכלוס חוזר.
6. תהליך שיפוצן של הדירות נמשך באורח שוטף ובהתאמה למספר הנרשמים לאיכלוסן.

7067. פירוב המשרד לפסק דירות לזוגות שלא נישאו על-ידי רב

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ב בכסלו התשמ"א (20 בנובמבר 1980) :

הגיעו אלי ידיעות כי זוגות צעירים, הבאים למשרד הבינוי והשיכון כדי לממש את זכותם לשיכון, אינם נענים אם אין הם יכולים להציג תעודת נישואין שהוצאה על-ידי רב.

אבקש לדעת :

1. האם נכון הדבר ?
2. האם אין משרד מסתפק בתעודת נישואין אחרת ?
3. האם אין משרד מסתפק בתעודה המוכרת על-ידי משרד הפנים ושלפיה נרשמו בני-הזוג במשרד הפנים ובתעודת הוזהר כנשואים ?
4. אם לא — על-פי איזה חוק נעשה הדבר ?
5. לאן ולמי יפנה הזוג הצעיר הזה כדי לממש את זכויותיו האלמנטריות ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. לא.
2. כן.

3-4. המשרד מסתפק בתעודת זהות שבה נאמר שהזוג נשוי. כן מסתפק המשרד בעדות על נישואין, כפי שעולה מכל תעודת נישואין המוכרת על-ידי משרד הפנים, או בפסק-דין הצהרתי של בית-משפט מוסמך שהזוג נשוי.

5. הזוג יפנה למימוש הסיוע בדיוור אל המועצות המקומיות, העיריות שבהן קיימות תחנות הרשמה, או לחברות השיכון העירוניות.

7071. צורך בפלילית כבשר דיר-מסלולי בנגב

חברת-הכנסת א. מזיא שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ב בכסלו התשמ"א (20 בנובמבר 1980) :

בעקבות ההיערכות של צה"ל בנגב קיים עומס רב בכבישיו. העומס מורגש בעיקר בקטע הכביש שבין מפגש

נמסר גם למשתכני חברת "גד", תושלמה העבודות באזור תוך 3 חודשים, וזמן קצר לאחר מכן — באתר הנוסף המכונה שלב ג'.

6973. הימצאות דירות פנויות רבות באשקלון

חברת-הכנסת ש. פלאמ שרון שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בכסלו התשמ"א (10 בנובמבר 1980) :

באשקלון מצוי הריכוז הגדול בארץ של דירות ריקות, על כן מעיד המנהל הכללי של החברה "עמיגור", משה לנדאו. 7,000 דירות של "עמיגור" נמסרו לתושבים ב-שירות, במחיר של 10% משכר הדירה בשוק החפשי. 5,000 הדירות האחרות הועמדו לרכישה, אך חלק מהרוכשים אינם עומדים בהתחייבויותיהם. בעיר יש מאות רבות של דירות ריקות ונטושות, מהן כ-500 של "עמיגור". המנהל הכללי של "עמיגור" מסביר שבאשקלון אין קליטת עלייה בגלל חוסר מקומות תעסוקה בה. גם הצעירים נוטשים את העיר ולכן גדל מספר הדירות המתרוקנות במהירות.

אודה לכבוד השר אם ישיב :

א. האם ער כבוד השר למספר הרב של הדירות הריקות באשקלון ?

ב. אם כן — מדוע המשיכו חברות בנייה ציבוריות וקבלנים פרטיים לבנות בעיר, כאשר אין בה קליטת עלייה בגלל חוסר מקומות תעסוקה ?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. באשקלון אכן נמצאות כ-700 דירות לא מאוכלסות, ונעשים מאמצים לאכלסן ברכישה ובשכירות.

ב. בשנת 1979/80 לא נכללה אשקלון, מטעם זה, בפרוגרמת הבנייה של משרד הבינוי והשיכון. גם בשנה זו לא מתוכננת בנייה ציבורית למגורים בעיר.

7037. בעיית הדירות הריקות שבבעלות "עמידר" ו-"עמיגור"

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזליני שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ח' בכסלו התשמ"א (16 בנובמבר 1980) :

בעתון "ידיעות אחרונות" פורסם שאלפי דירות ריקות מצויות היום בידי החברות הממשלתיות "עמידר" ו-"עמיגור". חלק גדול מהדירות הן במצב של הונחה, וחלק מהן אף אינו רשום בספרי החברות.

נוכח מצוקת הדיור הקיימת במדינה, הפוגעת בזוגות צעירים, בדיירי משכנות העוני ובעולים חדשים, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. בכמה מסתכם מספר הדירות הריקות שבבעלות "עמידר" ו-"עמיגור" ?
2. כמה מהדירות ראויות למגורים ?
3. באילו ישובים מצויות דירות אלה ?
4. כמה מהן אינן ראויות למגורים ?
5. מה הן הסיבות לכך שדירות אלה אינן מאוכלסות ?
6. האם קיימת תכנית לשיפוץ הדירות ולהתאמתן לאיכלוס חוזר ?

קות בכביש שיחבר את כביש קריית-אחא—שפרעם לכביש חיפה—עכו באזור צומת קריית-חיים. הכתבה הראשונה מביאה את התנגדות תושבי כפר-ביאליק למעבר הכביש דרכם, כאשר הם דורשים, כתנאי לסלילתו, להקים גשר שימשם להם מעבר בטיחותי. הכתבה השנייה מביאה את דרישת הורי תלמידי בית-הספר "ביאליק", אשר הכביש הנוכחי מסכן את חייליהם, לקיים את התכנית כמות שהיא.

מאחר שיש צדק בטענות שני הצדדים ועומד להיווצר מצב בלתי-נוסבל, שואל אני את כבודו :

1. האם ניתן להקים גשר שימשם מעבר בטיחותי לתושבי כפר-ביאליק ?
2. האם ניתן לאפשר תוואי אחר, שיהווה פתרון קביל על שני הצדדים ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

עומס התנועה בכביש העובר דרך כפר-ביאליק אינו מצדיק הקמת גשר ואף אינו מצדיק סלילת תוואי אלטר-נאטיבי. בפגישה שנערכה במשרדי בין מנהל המחלקה לעבודות ציבוריות — מע"צ — ונציג הכפר הוחלט להציב במקום רמזור שיוסות את התנועה ויגביר את הבטיחות.

7202. הפעלת חוק שיפוץ בתים ואחזקתם

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :

ביולי 1980 הוחק חוק שיפוץ בתים ואחזקתם, שביצעו בידי השר.

אודה אם ישיב לי כבודו :

האם הופעל החוק, ואם כן — מה נעשה כדי לקדם את שיקום הבתים ואחזקתם באמצעותו ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. מונה מנהל לפי חוק שיפוץ בתים ואחזקתם ;
2. משרד הבינוי והשיכון שוקד על הכנת מערכת תקנות להפעלת החוק ;
3. בינתיים נעשות פעולות שיפוץ, בסיוע המשרד ובעידודו, והשנה נמצאות בתהליך שיפוץ כ-6,000 יחידות דיור.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז) :

האם האגודה לתרבות הדיור שותפה לפעולות כאלה ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

בהחלט. זה נעשה בתיאום ובשיתוף פעולה אתה.

6613. הצורך בשינוי הקריטריונים של מתן הטבות

לעובדים סוציאליים כישורי פיתוח וספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ז' באב התש"ם (20 ביולי 1980) :

בתשובה לשאלתה מס' 3955 בנושא הגדון ענה לי השר, כי פועלת ועדה בין-משרדית אשר תפקידה להמליץ

"אחים" (קסטניה) לבין באר-שבע. קטע כביש זה הוא צר וחד-מסלולי, והנסיעה בו גורמת לנוסעים עיכובים וסבל. לרוב, נחסם הכביש על-ידי מכוניות משא כבדות ואטיות ותור ארוך משתרך אחריו. מצב זה מביא את הנהגים לידי עצבנות, מהווה סכנה לנוסעים ופוגע בבטיחות הנסיעה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם קיימת במשרדך תכנית לסלילת כביש דיר-מסלולי (אוטוסטראה) בקטע מפגש "אחים" — באר-שבע ?

2. אם כן — מתי יוחל בסלילת הכביש שיאפשר זרימה שוטפת ומהירה של התנועה לבאר-שבע ולשאר אזורי הנגב ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

1. קיימת במשרדנו תכנית לסלילת כביש דיר-מסלולי לבאר-שבע.

2. בשלב ראשון ישופר המסלול הקיים ויובא לרמה נאותה. בהצעתנו לתקציב פיתוח כבישים לשנת הכספים 1981 כללנו קטע של 5 ק"מ, שלדעתנו הוא הקריטי ביותר מבחינת כושר מעבר התנועה בציר הנ"ל.

7151. זכויות העובדים מעיירת-פיתוח אחת לאחרת

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ד בכסלו התשמ"א (2 בדצמבר 1980) :

נמסר לי כי בנים מעיירות פיתוח, שלא מצאו בהן את מקומם והצליחו למצוא תעסוקה מתאימה בעיירת פיתוח אחרת, או שעברו מעיירת פיתוח אחת לרעותה מכל סיבה אחרת, לרבות הקמת משפחה חדשה ונישואין, אינם זכאים לסיוע שמעניק משרד הבינוי והשיכון לעובדים לעיירת פיתוח. תשומת לבי גם הופנתה לכך שדבר זה, נוהג על-פי החלטת ועדת שרים לערי פיתוח, מיום 18 ביוני 1979.

שאלתי לכבוד השר :

1. מה היא החלטת ועדת השרים מיום 18 ביוני 1979, המתייחסת למקרים כנ"ל ?
2. מהו הנוהג לגבי מקרים כנ"ל ?
3. מה יש בדעת כבוד השר לעשות לגבי מקרים כנ"ל ?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

אין אמת בטענה המונחת ביסוד השאלתה. הסיוע הניתן לחסרי דיור, אשר רוכשים דירות באזורי פיתוח, הוא אחיד וזהה לגבי כלל הזכאים, ואין הוא מושפע ממקום מגוריו של הזכאי. ממילא, זכאים לאותו סיוע גם בני ישוב פיתוח אחד המעתיקים את מגוריהם לישוב פיתוח אחר. החלטות ועדת השרים מיום 18 ביוני 1979 אינן נוגעות בנושא זה כלל.

7177. מציאת הפתרון הרצוי לבעיית בטיחות בכביש

באזור חיפה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :

צורפו שתי כתבות, שפורסמו ב"הד הקרית", העוס-

6838. טיפול בצעיר החולה במחלה נדירה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה
ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

בבטאון אזור הקריות שעלייד חיפה, "הד הקריות" התפרסם סיפור — שאמיתותו אישרה בפני עלידי אנשים נוספים — על מקרה טראגי של צעיר בן 17, שלקה במחלה מסתורית המאלצת אותו, עקב ליקוי במוחו, לאכול ללא הפסק. משפתחו של הצעיר שרויה במצוקה גדולה ואין ביכלתה לעמוד בפני בנה ה"רעב". האב, נכה ברגליו, מכר את חנות המכולת שהיתה ברשותו, שכן הבן "הרעב" נהג לפקדה ולחסל כל דבר מאכל שהיה בה. עתה, כשאין לצעיר מקום "להשתק את רעבונו", הוא משתמש לשם כך, לעתים, באלומות. המקרה הובא בפני המוסדות הסוציאליים במקום. הם ניסו לפתור את בעיית הצעיר, אך לדעת הממתיים הוא זקוק למוסד. זה יותר משנה "מתרוצצים" אישים שונים, שהמקרה נגע ללבם, ממשרד למשרד, אך טרם נמצא מוסד בשביל הצעיר הממשיך לאכול ללא הפסק. המשפחה, שהתרוששה כבר, מידרדרת וחרדה מפני הבאות.

שאלות לכבוד השר:

1. מה הם הפתרונות שבמשרד כבודו למקרים חריגים כנ"ל?
2. היאך ייתכן שזה יותר משנה לא נמצא פתרון לבעיה הנ"ל?
3. מה יעשה כבודו בנדון?

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ:

1—3. המשפחה, והמקרה שבו מדובר, מוכרים לשירותי הרווחה, החינוך והבריאות בקריית-ים, וכן לעוסקים בנושא במשרד הראשי. לפי המידע שנמסר לי נעשו נסיונות לסדר במוסדות חינוך, מוסדות למפגרים ומוסדות פסיכיאטריים. כל המסגרות הנוכרות לא נמצאו מתאימות, לאחר שנעשו האיבחונים הדרושים. כפי שגם מציין חברת-הכנסת שילנסקי, המקרה שלפנינו הוא חריג, והנסיונות למצוא לצעיר מסגרת מתאימה נמשכים עלידי הגורמים המטפלים.

היד"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

מתי, מעריך כבודו, יגיעו לאיוז שהיא מסקה? אני מבין שהמקרה מאוד חריג ונדיר, אבל לא ייתכן שמדינה מודרנית כמו שלנו, עם שירותי רווחה וידע כמו שלנו, לא תמצא פתרון לבעיה כזאת.

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ:

אני, כמובן, מקווה שיימצא פתרון בעתיד הקרוב מאוד. עם זאת, אני רוצה לציין, שלצערנו הרב יש רבים כאלה, שאמנם נמצא להם סידור זמני באחד המוסדות, ואחר-כך הם מועברים למוסד אחר, ואין להם מקום של קבע. לצערי הרב יש מקרים כאלה. אני יודע שהם מסתובבים במערכת השירותים. נעשה ככל שנוכל כדי למצוא לזה הסדר.

על קריטריונים נוספים לסיווג של ערי הפיתוח ולמתן תמריצים בהתאם. נמסר לי כי במשך השנה החולפת לא עודכנה הרשימה ולא חל כל שינוי בנושא.

בקשר לכך, אודה לשר אם ישיב:

1. מדוע לא עודכנה הרשימה ולא הותאמה לצרכי כוח-האדם בישובי מצוקה?
2. מתי, לדעת השר, תאושר ותומצא לנוגעים בדבר הרשימה המעודכנת?

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביקשתי ממנכ"ל משרדי לקבוע את רשימת ישובי המצוקה שבהם יינתנו תמריצים והטבות לעובדים סוציאליים. הקריטריונים סוכמו לאחרונה במשרדי ורשימת הישובים תפורסם בימים הקרובים.

6788. קשיים בפעילות החברה "מעש" בשל צימצום תמיכת משרד העבודה והרווחה בה

חברת-הכנסת א. הרלין שאלה את שר העבודה והרווחה
ביום כ"ב באלול התש"ם (3 בספטמבר 1980):

עיריית תל-אביב ומשרד העבודה והרווחה מעסיקים מזה שנים, באמצעות החברה "מעש", מפעלי תעסוקה ושיקום — 270 מוגבלים וקשישים. עיריית תל-אביב הודיעה כי תסגור את החברה משום שמשרד העבודה והרווחה הפחית את השתתפות בתקציבה מ-75% של העלות ל-33% מסך כל תקציבה.

אודה לכבוד השר אם יודיע לי:

1. מה היה התקציב השנתי של החברה "מעש" בשנת התקציב 1979/80 ומה היתה השתתפות משרד העבודה והרווחה בו?
2. האם אכן קוצצה השתתפות משרדו בחברה הנ"ל מ-75% ל-33% של התקציב?
3. כיצד ימשיך מפעל חשוב זה לפעול, לשלם שכר עבודה למוגבלים ולרכוש חמרי גלם?
4. במה יעסקו 270 המוגבלים והקשישים אם המפעל ייסגר?
5. אם כבוד השר מעריך מפעל זה, מה יש בדעת משרדו לעשות כדי להבטיח את המשך קיומו?

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. על-פי המידע שנמסר לי הסתכם התקציב השנתי של המפעל בשנת 1979/80 ב-6.2 מיליוני לירות. הגרעון שנוצר היה בסכום של 3.6 מיליוני לירות. משרדנו השתתף בסכום של 2.7 מיליוני לירות לכיסוי הגרעון, דהיינו, ב-75%. בשנת 1980/81 ממשיך משרדנו בהשתתפותו בתקציב המפעל במתכונת זו; ב. "מעש" תל-אביב מתנהלת כחברה ולעיריית תל-אביב 2/3 ממניות חברה זו. לאור זאת ולאור הקיצוצים בתקציב 1981/82 מתקיימים מגעים עם עיריית תל-אביב לקביעת ההסדרים הכספיים ודרכי ההפעלה של מפעל זה בשנת 1981/82.

תשובת שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. במשרדי לא ידוע על זוגות צעירים שעזבו את העיר בשנה האחרונה בשל חוסר תעסוקה.

ג. אנו מודעים לקשיי התעסוקה הקיימים באשקלון. עם זאת, בידי שירות התעסוקה הצעות תעסוקה במפעלי תעשייה ובניין באשקלון ובסביבה. וצפויה קליטה של כ-50 עובדים בענף הקונפקציה במרוצת השנה הקרובה. כן מצויות בידי לשכת התעסוקה המקומית הצעות עבודה באזור, בתנאי הסעה.

7019. מצב התעסוקה באשקלון

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ח' בכסלו התשמ"א (16 בנובמבר 1980) :

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה היה מספר דורשי העבודה באשקלון שנרשמו בשירות התעסוקה בחודשים ספטמבר ואוקטובר 1980 ?
2. כמה מהם היו גברים, כמה נשים וכמה נוער ?
3. כמה מהם היו חיילים משוחררים ?
4. מה היה מספר המובטלים יותר מ-6 ימים בחודש אוקטובר ?
5. כמה מובטלים סודרו בעבודה בחודש אוקטובר ?
6. באילו מקומות עבודה הם סודרו ?
7. כמה מחוסרי עבודה קיבלו מענקי אבטלה בחודש שים ספטמבר ואוקטובר ?
8. כמה מהם מקבלים מענקי אבטלה זה 4, 5 ו-6 חודשים ?
9. האם קיימות תכניות ליצירת מקומות תעסוקה חדשים ?
10. אם כן — מה הן התכניות ומה הוא מועד ביצוען ?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ :

1. בספטמבר 1980 — 1,069 ; באוקטובר — 1,304 ; בנובמבר — 1,164.
2. בספטמבר : גברים — 594 ; נשים — 366 ; נוער — 109. באוקטובר : גברים — 682 ; נשים — 479 ; נוער — 143. בנובמבר : גברים — 619 ; נשים — 404 ; נוער — 141.
3. בספטמבר — 415 ; באוקטובר — 445 ; בנובמבר — 358.
4. באוקטובר — 521 ; בנובמבר — 393.
5. מבין דורשי העבודה הופנו באוקטובר — 516, ובנובמבר — 514.
6. בענפים : תעשייה, בניין ושירותים ועבודות בלתי-מקצועיות.
7. מספר מקבלי אישורי אבטלה משירות התעסוקה : בספטמבר — 495, באוקטובר — 475, בנובמבר — 558.
8. בידינו מדגם ארצי כולל ולפיו : 10% — 4 חודשים ; 9%—5 חודשים ; 6.5%—6 חודשים.
- 9—10. בענף הקונפקציה צפויה בחצי השנה הקרובה קליטה של כ-50 עובדים.

6897. חוקי העבודה החלים על העובדים הזרים בנגב

חברת הכנסת ז. כ"ץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980) :

ביום 16 ביולי 1979 הניחה הממשלה על שולחן הכנסת הצעת-חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), התשל"ט—1979. בדברי ההסבר להצעת-החוק נאמר כי בסעיף 10.7 להסכם ובמסמכי ההבהרה נדונה שאלת תחולתם של חוקי העבודה הישראליים על העובדים והמ-עבידים שיועסקו בהקמת שדות התעופה בנגב, וכי נקבע בסעיף זה כי הוראותיהם של רוב חוקי העבודה והבטיחות בעבודה של ישראל — הנמנים בו — לא יחולו על עובדים ומעבידים אלה. הצעת-החוק לא נדונה עד היום הזה.

אבקש תשובת השר לשאלותי אלה :

1. האם מיושמים חוקי העבודה לגבי העובדים הזרים בשדות התעופה בנגב ?
2. אם לא — לפי איזו חקיקה שוחררו החברות הבר-נות מיישום חוקי העבודה ?
3. מה יש בדעת השר לעשות למען יישום חוקי העבודה על כל מעסיק בישראל ?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ :

1—3. חוקי העבודה של ישראל חלים על העובדים הזרים שבשדות התעופה בנגב.

ח"כ ש. ארבל-אלמוזילינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת כ"ץ.

זאב כ"ץ (המערך) :

זה שהם חלים, לית מאן דפליג. האם הם נשמרים, מי מפקח על קיומם והאם היו תביעות משפטיות בנדון ?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ :

שאלת 4 שאלות נוספות. אשמח לענות על כל אחת מהן. כדי לעשות זאת אני צריך לקבל אינפורמציה נוס-פת, לבל אומר דבר שאינו אמין. אבדוק זאת ואעביר לך כפי שביקשת. על שאלתך השבתי בצורה מלאה ביותר.

6985. העיר מקורות תעסוקה באשקלון

חברת הכנסת ש. פלאט-שרון שאל את שר העבודה והרווחה ביום ב' בכסלו התשמ"א (10 בנובמבר 1980) :

זוגות צעירים נוטשים את העיר אשקלון מאחר שאין בה מקורות תעסוקה, ולפיכך עומדות מאות דירות בה ריקות, מהן כ-500 של החברה "עמ"גור".

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

- א. האם מודע כבוד השר למצב זה ?
- ב. כמה זוגות צעירים עזבו את העיר במשך השנה האחרונה בשל חוסר תעסוקה ?
- ג. האם קיים פתרון למען לא יגטשו זוגות צעירים את העיר ?

2. מה היתה תגובתכם ?

3. אילו אמצעים נוקט משרדכם כדי להבטיח קליטת פעוטות במעונות יום בהתאם ליכולת התפוסה שלהם ובהתאם לצרכי האוכלוסיה ?

תשובת שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. סוכים בין הממשלה והסוכנות היהודית, על-פי החלטה של ועדת השרים לעניין ביצוע התכנית לשיקום שכונות, לתת להורים בשכונות השיקום הנחות מיוחדות לאחזקת ילדיהם במעונות יום המופעלים במסגרת השכונות. הסוכנות היהודית קיבלה על עצמה לממן הנחות אלה.

3. עלות אחזקת ילד במעון יום גדלה לאחרונה באופן משמעותי. משרדנו פירסם טבלה המפרטת את הסכומים של השתתפות הורים באחזקת ילדים שהופנו למעונות יום על-ידי הלשכות לשירותים חברתיים לשנת הלימודים התשמ"א. הסכומים שעליהם הוחלט, במש"א ומתן עם האוצר, נקבעו תוך התחשבות מירבית ביכולתן של משפחות מעוטות הכנסה לעמוד בתשלום. כן הוחלט על הקלות מיוחדות לילדי אמהות עובדות בכלל ערי הפיתוח, שלפיהן הורשו תשלומי ההורים במקומות אלה לאלו שבשכונות השיקום.

7115. מצב התעסוקה בבאר-יעקב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ט בכסלו התשמ"א (27 בנובמבר 1980) :

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה היה מספר דורשי העבודה שנרשמו בשירות התעסוקה בבאר-יעקב בחודשים ספטמבר ואוקטובר 1980 ?
2. כמה מהם היו גברים, כמה נשים וכמה נוער ?
3. כמה מהם היו חיילים משוחררים ?
4. מה היה מספר המובטלים יותר מ-6 ימים בחודש אוקטובר ?
5. כמה מובטלים סודרו בעבודה ?
6. באילו מקומות ?
7. כמה מחוסרי עבודה קיבלו מענקי אבטלה בחודש שים ספטמבר ואוקטובר ?
8. כמה מהם מקבלים מענקי אבטלה זה 4, 5 ו-6 חודשים ?
9. האם קיימות תכניות ליצירת מקומות תעסוקה חדשים ?
10. אם כן — מה הן ומה הוא מועד ביצוען ?

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ :

1. בספטמבר 1980 — 44, באוקטובר — 46, בנובמבר — 47.
2. בספטמבר : גברים — 30, נשים — 14, באוקטובר : גברים — 25, נשים — 21 ; בנובמבר : גברים — 18, נשים — 19. ב-3 החודשים האלה לא התייצבו נערים כדורשי עבודה.
3. באוקטובר — 23, בנובמבר — 12.

7029. מצב התעסוקה בקריית-גת

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ח' בכסלו התשמ"א (16 בנובמבר 1980) :

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה היה מספר דורשי העבודה שנרשמו בשירות התעסוקה בקריית-גת בחודשים ספטמבר ואוקטובר 1980 ?
2. כמה מהם היו גברים, כמה נשים וכמה נוער ?
3. כמה מהם היו חיילים משוחררים ?
4. מה היה מספר המובטלים יותר מ-6 ימים בחודש אוקטובר ?
5. כמה מובטלים סודרו בעבודה בחודש אוקטובר ?
6. באילו מקומות עבודה הם סודרו ?
7. כמה מחוסרי עבודה קיבלו מענקי אבטלה בחודש ספטמבר ואוקטובר ?
8. כמה מהם מקבלים מענקי אבטלה זה 4, 5 ו-6 חודשים ?
9. האם קיימות תכניות ליצירת מקומות תעסוקה חדשים ?
10. אם כן — מה הן התכניות ומה הוא מועד ביצוען ?

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ :

1. בספטמבר 1980 — 317 ; באוקטובר — 393 ; בנובמבר — 456.
2. בספטמבר : גברים — 157, נשים — 85, נוער — 75. באוקטובר : גברים — 178, נשים — 140, נוער — 75. בנובמבר : גברים — 216, נשים — 163, נוער — 77.
3. בספטמבר — 113 ; באוקטובר — 151 ; בנובמבר — 163.
4. באוקטובר — 19 ; בנובמבר — 20.
5. מבין דורשי העבודה הופנו באוקטובר — 284, ובנובמבר — 309.
6. בענפים : תעשייה, בניין ושירותים ועבודות בלתי-מקצועיות.
7. מספר מקבלי אישורי אבטלה משירות התעסוקה היה : בספטמבר — 12 ; באוקטובר — 16 ; בנובמבר — 19.
8. ראי תשובתי לשאלה 8 בשאלתה מס' 7019.
- 9-10. בענף המתכת צפויה קליטה של כ-20 עובדים בחודשים הקרובים.

7032. השלכות של המחירים במעונות היום

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את שר העבודה והרווחה ביום ח' בכסלו התשמ"א (16 בנובמבר 1980) :

על רקע הדילול הרב שחל באוכלוסיה של מעונות היום, בשל המחירים הגבוהים של השעות בהם, הסכימה הסוכנות היהודית לסבסד את הוצאות החוקת הילדים במעונות היום, אך הצעתה נתקלה בהתנגדות.

אודה לשר אם יואיל להשיב :

1. האומנם העלתה הסוכנות היהודית הצעה כנאמר לעיל ?

אזורית, האם מוכן הינך להמציא לי העתק מהחומר שנשלח עלידיכם ולא הגיע לידי ?
שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :
אשמח להמציא אותו.

7234. שכרם של עובדי "המשקם"

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :
מפאת החשיבות הרבה של העסקת קשישים ומוגבלים על-ידי "המשקם", אודה לכבוד השר אם יודיע לי :

1. כמה אנשים מועסקים על-ידי "המשקם" ובכמה מפעלים ושטחי תעסוקה ?
2. מה הוא השכר המשתלם ב"המשקם" ולפי מה הוא נקבע ?
3. הנכונה הידיעה כי תוספות היוקר, ששולמו לש-כירים מאז 1 באפריל 1980, לא שולמו לעובדי "המשקם" ?
4. אם כן — מה היא הסיבה לאפליה זאת ומה יש בדעת כבוד השר לעשות כדי להבטיח לעובדי "המשקם" את המינימום המגיע דווקא להם ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :

1. מספר המועסקים ב"המשקם" בחודש נובמבר 1980 היה כ-5,500. כ-2,600 איש הועסקו ב-25 מפעלי "המשקם" ברחבי הארץ. האחרים הועסקו, בין היתר, בגינון, בחצרנות וגיון ובשירותי עזר והפצה.
2. שכר עובדי "המשקם" בדצמבר 1980 הסתכם בסך 55.20 שקל בעד 8 שעות עבודה ו-34.50 שקל בעד 5 שעות עבודה, בתוספת תנאים סוציאליים ודמי נסיעה. שכר עובדי "המשקם" נקבע בהסכם קיבוצי בין ההסתדרות הכללית והנהלת "המשקם".
- 3-4. תוספות היוקר ששולמו עד כה לשכירים הש-תלמו גם לעובדי "המשקם".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אסתר הרליין.

אסתר הרליין (המערך) :
כבוד השר, ידוע לי כי התוספות ששולמו בחודש אוקטובר לעובדים השכירים לא שולמו לעובדי "המשקם". הנהלת "המשקם" טוענת שתקציבה קוצץ והברירה שבידה היא או לפטר עובדים או לא לשלם להם את כל המגיע להם. התוספת של 12.5% ששולמה לכל העובדים השכירים במשק לא שולמה לעובדי "המשקם".

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :
אני חוזר על התשובה שנתתי : הכול בהתאם להסכם הקיבוצי. אני יכול להבין שנאמרו דברים כאלה, אבל אני שמח לומר שנמצא הסדר.

אסתר הרליין (המערך) :
אני מצטערת שהמוכר הכללי של ההסתדרות איננו באולם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
השאלתה אינה מופנית למוכ"ל ההסתדרות. מוכ"ל ההסתדרות עונה בוועד הפועל של ההסתדרות. כאן מגי-שים שאילתות לשרים.

4. באוקטובר — 29, בנובמבר — 33.
5. מבין דורשי עבודה הופנו באוקטובר — 18, בנובמבר — 14.
6. בעבודות בלתי-מקצועיות.
7. מספר מקבלי אישורי אבטלה משירות התעסוקה היה : בספטמבר — 24, באוקטובר — 20, בנובמבר — 22.
8. ראי תשובתי לשאלה 8 בשאלתה מס' 7019.
- 9-10. שירות התעסוקה ימשיך להפנות פונים תושבי באר-יעקב לתעסוקות באזור.

7117. מתן מענקים לתלמידים נזקקים לצורך רכישת עזרי לימוד

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ט בכסלו התשמ"א (27 בנובמבר 1980) :

כבוד השר ענה, ב-29 באוקטובר 1980, בתשובה לשאלתה שלי, מס' 6611, כי בשנת הלימודים התשמ"א יינתן, באמצעות המחלקות לשירותים חברתיים, לתלמידים הלומדים בכיתות א'-ח' ממשפחות נתמכות, סיוע מיוחד למימון הוצאות רכישת ספרי לימוד ועזרי לימוד. נודע לי כי במועצה האזורית שפיר לא ידוע על סידור זה וכי, דרך משל, לא נמצאה דרך לסייע בידי 20 תלמידים נזקקים בבית-הספר היסודי האזורי 'שפיר' לרכוש ספרי לימוד וכי.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם הסידור, שעליו מסר לי בתשובתו ביום 29 באוקטובר 1980, הועבר לידיעת מנהלי הלשכות לשירותי רווחה ?
2. האם קיבלו הלשכות לשירותים סוציאליים תקציב-ביתן למתן מענקים לתלמידים נתמכים לצורך קניית עזרי לימוד ?
3. האם פורסמו הודעות לציבור בדבר המענקים הנ"ל, כפי שהדבר נעשה בשנים קודמות ?
4. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי שתלמידים ממשפחות נתמכות וטעונות טיפוח לא יתחילו את דרכם בחיים בפיגור הנגרם מהעדר עזרי לימוד ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :

- א. ההסדר הובא לידיעת מנהלי הלשכות לשירות-תים חברתיים. כן הועבר ללשכות תקציב, אמנם מוגבל, המיועד לעזרה במימון ספרי לימוד ועזרי לימוד ;
- ב. המענקים ניתנים לילדים ממשפחות נתמכות, המוכרות ונמצאות בטיפול הלשכות לשירותים חברתיים. המענקים ניתנים על-פי בדיקה אינדיבידואלית, בהתאם למצב ול-צרכים של הילד ומשפחתו ;
- ג. ביקשתי ממנכ"ל משרדי לוודא שהמידע הועבר לידיעת מנהל המחלקה לשירותים חברתיים במועצה האזורית שפיר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אסתר הרליין.

אסתר הרליין (המערך) :
כבוד השר, מאחר שעל שולחני נערכים מכתבים ממ-נהלי לשכות שירותים חברתיים בערים הגדולות ובמועצות

7299. תכנית להכשרה מקצועית במקומות עבודה בתעשייה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

בעקבות הודעת משרד העבודה והרווחה, שמחוסרי עבודה ייקלטו במפעלי תעשייה בקורסים להכשרה מקצועית — תכנית חיונית כשלעצמה — רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הובטח שהפועלים שייקלטו במפעלי תעשייה בקורסים להכשרה מקצועית לא ינוצלו על-ידי מעסיקים, שידרשו מהם לבצע עבודות שאינן קשורות בלימוד המקצוע?
2. האם הובטח שהמתלמדים בקורסים אלה לא יגרמו לאי-קבלת עובדים נוספים במפעלים אלה?
3. האם הובטח שלנקלטים בקורסים להכשרה מקצועית במפעלים יוענקו התנאים שיאפשרו להם לימוד מלא של המקצוע והשתלמות כללית בו?
4. בכמה יסתכם המענק שיינתן למשתתפים בקורסים להכשרה מקצועית במפעלי תעשייה?
5. כמה זמן יארכו הקורסים השונים?
6. האם התחייבו המעסיקים להעסיק במפעליהם את מסיימי הקורסים?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1. 3. התכנית מתבצעת במפעלים שאושרו על-ידי ועדה משותפת למשרדי ולמשרדי התעשייה, המסחר והתיירות והאוצר, לאחר שנבדקה יכולת המפעל לקלוט עובדים ולקיים מסגרות השתלמות מקצועית. האגף להכשרה והשתלמות מקצועית במשרדי מקיים פיקוח ומעקב על רמת ההכשרה במפעל ותנאיה.

2. אין מניעה שמפעל שבו ניתנת הכשרה מקצועית, יקלוט עובדים מיומנים בהתאם לצרכיו.

4-5. משרדנו משתתף בסך 1,375 שקל לחודש בשכר משתלם בעיר פיתוח, ובסך 1,100 שקל לחודש בשכר משתלם במפעלים ביתר אזורי הארץ. השתתפות המשרד בשכר העובד היא לתקופה של עד 6 חודשים, על-פי תכנית שנקבעה בתחילת ההשתלמות.

6. מטרת התכנית היא לעודד עובדים להשתלם במפעלים תוך כדי הכשרתם המקצועית. אנו מניחים ומקווים כי גם מטרת המפעל, המשקיע אף הוא מאמצים מקצועיים וכספיים, היא לקלוט את העובדים לאחר הכשרתם.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אחרונה, תואיל אדוני השר להשיב לשאלתה מס' 6788 של חברת-הכנסת הרליץ, שכבר הוזכרה ושהתשובה עליה נמסרה לפרוטוקול.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ (קורא את התשובה, ראה לעיל, עמ' 1046):

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

בשנת התקציב 1979/80 היתה ההשתתפות 75%. מה תהיה השתתפות המשרד בשנת התקציב 1981/82, 2.7 מיליון לירות או 75% מהגרעון?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אינך רוצה שאני אענה בשם ההסתדרות.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אדוני השר, יש לחברת-הכנסת הרליץ שאלתה נוספת, שנזכרה כאשר היא לא היתה באולם.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אני אשיב עליה.

7236. הצורך בתיקון חוק ביטוח לאומי למשפחות חיילים

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

נוכח העובדה, הבדוקה על-ידי במאות מקרים, ונוכח תלונות רבות של משפחות, בעיקר ברוכות ילדים, שהגיוס לצה"ל אינו מקטין — ולפעמים אף מגדיל — את הוצאות המשפחה בגין הבן או הבת המתגייסים לצה"ל — גם במסגרת ישיבות ההסדר — אודה לך אם תשיב לי: האם מוכן משרדך לשקול תיקון לחוק ביטוח לאומי, במגמה לתת את מענק הביטוח הלאומי להורים עד תום תקופת שירות הבן בצה"ל?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

א. תוספות לקיצבות הויקנה בגין ילדים, שבכללן קיצבאות אלמנות של נספי עבודה, משולמות עד מלאות לילד 18 שנה, ואם הוא משרת בצה"ל — עד מלאות לו 21 שנה וכל עוד הוא משרת בצה"ל; ב. תשלום קיצבת ילדים נפסק ב-31 באוגוסט בשנה שבה מלאו לילד 18 שנה, גם אם הוא משרת בצה"ל; ג. צה"ל מקיים מערכת של מתן תשלום אישי לכל חייל סדיר וכן תמיכות כספיות להורי חיילים מעוטי אמצעים, ובמסגרת מערכת זו ניתן לתמוך במשפחות המגויסים. שיטה זו עדיפה, לדעתנו, מבחינה ערכית ומבחינה מינהלית, על המשך תשלום קיצבת הילדים באמצעות המוסד לביטוח לאומי.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

השאלה שלי לא היתה מכוונת רק לאלה שנוקמים אלא לכל משפחה בישראל. העובדה שהבן מתגייס אינה מפחיתה את ההוצאות. מדוע בן שאינו מרוויח, אשר מתגייס לצה"ל, אינו כלול בהגדרה של ילד בחוק עד תום הגיוס? אני יודעת שנותנים למעוטי אמצעים, אני שואלת על כלל האוכלוסיה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

כאשר המשאבים מוגבלים, צריך לבדוק עדיפויות. לגבי התשלום האוניברסאלי, אני בהחלט דוגל בו מבחינת העקרון. לגבי העלות עומדת השאלה, האם נושא זה צריך לקבל שכלב זה עדיפות עליונה? זה עניין של שיקול דעת. אנחנו עושים הכול כדי שמערכת הבטחת ההכנסה תהיה אוניברסאלית וכך נוהג הביטוח הלאומי. כפי שאמרתי, זה כך כיוון שיש התנגשות עם ערכים אחרים. אני חושב שזאת התשובה שאת בעצם התכוונת לשמוע, או המתייחסת לשאלתך.

ועדת המינויים לשופטים, אשר יושבים בה 3 שופטים של בית-המשפט העליון, בהם נשיא בית-המשפט העליון, 2 שרים, 2 חברי הכנסת ו-2 ראשי לשכת עורכי-הדין, שיפעילו את שיקול דעתם האחראי בבואם להחליט על מינוי שופט. לעניין זה אחת היא אם המינוי הוא לבית-המשפט העליון, לבית-המשפט המחוזי או לבית-משפט השלום.

7092. קיום הסכם ההסגרה בין ישראל לצרפת

חבר-הכנסת ז. כ"ץ שאל את שר המשפטים ביום י"ב בכסלו התשמ"א (20 בנובמבר 1980):

בעתון "הארץ", מיום 17 בנובמבר 1980, נמסר כאילו יוסף חייט, החשוד בהשתתפות בשוד, נמלט מן הארץ ונמצא בצרפת.

אבקש תשובת השר לשאלותי אלה:

1. האם מסרבת ממשלת צרפת להסגיר לישראל חשוד במעשה שוד?
 2. האם קשור סירוב ההסגרה באי-הסגרתו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון לצרפת?
 3. האם ממלאת ממשלת צרפת אחר הסכם ההסגרה הקיים בינה ובין ישראל כלשונו?
- שר-המשפטים מ. נסים:

1. (א) יוסף חייט, החשוד בעבירות של שוד, סחיטה באיומים וכליאת שווא, נמלט לפני שנה מן הארץ לצרפת. המחלקה לעניינים בין-לאומיים בפרקליטות המדינה ביקשה משלטונות צרפת לבצע מעצר מוקדם של החשוד, על-מנת לאפשר עריכה והגשה של בקשה להסגרתו. החשוד אכן נעצר על-ידי שלטונות צרפת, אך התברר כי בנוסף על היותו אורח ישראל, הוא אורח צרפת. כפי שישאל אינה מסגירה את מי שהיה אורח ישראל בזמן ביצוע העבירה המיוחסת לו, כך אין צרפת מסגירה אורח צרפתי. אשר על-כן לא הוגשה לממשלת צרפת בקשה פורמאלית להסגרתו של חייט; (ב) מאוחר יותר נודע כי חייט נסע מצרפת להולנד. על-פי בקשתו הוא נעצר על-ידי שלטונות הולנד, וביום 10 בנובמבר 1980 הוגשה על-ידי פרקליטות המדינה בקשה פורמאלית להסגרתו. הבקשה תלויה ועומדת כעת בפני הרשויות המשפטיות ההולנדיות.

2. אי-הסגרתו של חייט מצרפת אינה קשורה עם מקרהו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון.
3. ממשלת צרפת פועלת בהתאם לסעיף 3 לאמנת ההסגרה בין ישראל לבין צרפת, שבו נקבע כי אין מסגיר רים מבוקש שהיה אורח המדינה המתבקשת בשעת מעשה העבירה.

7145. הטיפול בנושא האזמים על עדים בין כתיב לבית-המשפט

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשפטים ביום כ"ד בכסלו התשמ"א (2 בדצמבר 1980):

בסיקורים עיתונאיים של מהלך משפטים פליליים קרא-תי לאחרונה על אזימים גלויים של קרובי נאשמים נגד עדים, וזאת במעמד השופטים והמשטרה. להלן שתי דוגמאות: ב"מעריב", מ-20 בנובמבר 1980, מסופר שבמהלך

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

75%. אבל אני מוכן לבדוק זאת מחדש. על-כל-פנים, אני נוטה למה שאת מעוניינת בו, אבל אני רוצה לבדוק זאת כדי להיות בטוח.

7018. רכישת דירות ושיפוץ לצורך בית-הדין האזורי לעבודה בנצרת

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר המשפטים ביום ח' בכסלו התשמ"א (16 בנובמבר 1980):

בתשובה לשאלתה מס' 6180, שהוגשה על-ידי, אמר שר המשפטים במליאת הכנסת, בתאריך 23 ביוני 1980, כי נעשו מאמצים להשיג דירות מגורים אחדות בקירבת בית-המשפט המחוזי בנצרת וכל הן יותאמו לשיכון בית-הדין. מתברר כי עד עתה לא נרכשו הדירות ולא שופצו, ויש חשש כי הדירות שבהן מדובר יירכשו על-ידי אחרים ובית-הדין שוב יימצא מקופס.

בהתחשב במצב הבלתי-נסבל שבו שרוי עתה בית-הדין, כפי שהוסבר בשאלתה הנ"ל וכפי ששר המשפטים הודה בכך, אבקש להשיב לי:

- א. האם נכון הינך לדאוג לרכישת הדירות הנזכרות ולביצוע השינויים והשיפוצים הנדרשים?
- ב. האם נכון הינך לקבוע זכות עדיפות ראשונה לנושא זה מבחינת ההוצאה התקציבית?

שר-המשפטים מ. נסים:

הנהלת בית-המשפט שכרה דירות לשיכון בית-הדין האזורי לעבודה בנצרת והעבירה הקצבה כספית לעיריית נצרת על-מנת שתבצע את השינויים, השיפוצים וההתאמות בדירות שהועמדו לצורך בית-הדין. אני מקווה כי עיריית נצרת תתחיל בהקדם בביצוע העבודות.

7065. ספקות לגבי אופן מינויו של המנהל הכללי של משרד האוצר לשופט עליון

חבר-הכנסת מ. וירשניצקי שאל את שר המשפטים ביום י"ב בכסלו ה'תשמ"א (20 בנובמבר 1980):

לאור הידיעה שהתפרסמה, שהמנהל הכללי של משרד האוצר, מר נאמן, הוא מועמד למשרת שופט בית-המשפט העליון, אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם יש מקום ששר האוצר יהיה חבר הוועדה למינוי שופטים, ואם לא — האם יציע לו שר המשפטים לפסול את עצמו בנושא זה?
2. האם אין השר חושב שיש לקבוע "תקופת צינון" לגבי פקידים בכירים הממלאים תפקידים פוליטיים, כגון מנהלים כלליים וכו', כדי שתעבור תקופה של שנה לפחות בין תום מילוי תפקידם הציבורי לבין מינויים לתפקיד שופט, או לפחות כשמדובר בשופטי בית-המשפט העליון והמחוזי?

שר-המשפטים מ. נסים:

1. אין בחוק השופטים כל הוראה הפוסלת שר מלהיות חבר בוועדת המינויים בשל כך בלבד שעובד משרדו מועמד לכהונת שופט, ואין איסור על כך שעובד מדינה יבקש להתמנות שופט.
2. אין בחוק השופטים הוראה בעניין זה. חוקה על

כדלהלן: "... ואמנם אני יכול לומר שדיון מחודש בנושא הזה יתקיים בממשלה. אינני יכול לערוב מה יהיו תוצאותיו של הדיון, אינני יכול לערוב מה יהיה מועדו של הדיון, אבל יש מקום שהממשלה אמנם תדון בנושא זה של פירסום החלק בדוח ועדת אגרנט אשר טרם פורסם."

רצוני לשאול:

- א. האם יש בכונתך כיום, כשר המשפטים, להעלות נושא זה בישיבת הממשלה, כמובטח?
- ב. האם תהיה מוכן להודיע, לקראת ישיבת הממשלה, מה הן המלצותיך בנושא פירסום החלק אשר טרם פורסם בדוח ועדת אגרנט?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

שר המשפטים ישיב לשאלתה מס' 7174 של חבר הכנסת אסף יגורי. איננו באולם.

יהודה חשאי (המערך):
אני מבקש להשיב על השאלתה.

שר המשפטים מ. נסים:

- א. התשובה היא: כן. סעיף כזה מונח בסדר-יומה של הממשלה לפי בקשתי.
- ב. אני סבור שהסדר התקין מחייב כי אביע את דעתי קודם בממשלה.

7297. צורך בפירסום רשימת המועמדים למשרות שופטים

חברת הכנסת ש. אלוני שאלה את שר המשפטים ביום ט"ז בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

ועדת המינויים לשופטים מינתה כשופט לבית-משפט שלום אשה צעירה, אשר, בשעה שחברותיה בנות גילה שירתו בצבא, ישיבה על ספסל הלימודים באוניברסיטה וקידמה את הקריירה האישית שלה.

הואיל ושופטים בישראל מתמנים לכהונתם לכל ימי חייהם, הואיל והם גוזרים את דינם של אזרחים ואף עוסקים בדיני נפשות והואיל ורוצים אנו לשמור על כבודם ואי-תלותם של השופטים ושל המערכת השיפוטית בכלל, שאלתי היא:

על שום מה אין מפרסמים ברבים את רשימת המועמדים להתמנות כשופטים בטרם מינויים, כדי לאפשר לאזרחים להביא לתשומת לב ועדת המינויים מידע שאולי אינו ידוע לה?

תשובת שר המשפטים מ. נסים:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ועדת המינויים לשופטים דנה בשאלה האם רצוי ליתן פירסום מוקדם ברבים של רשימת מועמדים לכהן כשופטים, והגיעה למסקנה כי אין ראוי לנהוג כן. הוועדה החליטה על פירסום המלצותיה מייד לאחר קבלת ההחלטות, ומאז יש סיפק בידי הציבור להעיר את הערותיו בטרם יבוצע המינוי על-ידי נשיא המדינה.

במקרה הנדון בשאלתה לא היתה כל הסתרת מידע מטעם המועמדת ולא נמצא שהמועמדת עברה עבירה כל שהיא על החוק. הוועדה התרשמה מכישוריה והחליטה, פה-אחד, להמליץ בפני הנשיא על מינויה.

משפטו של מבצע אונס אכזרי ביותר של תיירת מגרמניה, אימו קרובי הנאשמים משה בוארון ואלברט מלכה על עורכת-הדין תמר פינקוס, מפרקליטות מחוז המרכז, במלים אלו: "אנחנו נפוצץ אותך וגשים לך מוקש". בהפסקה חששה התובעת לצאת מבית-המשפט ונזקקה למשמר שוטרים. לא דווח דבר על אמצעים שננקטו נגד המאיימים או שהמשרה תפעל במקרה זה. כמו כן, ב"מעריב", מ-18 בנובמבר 1980, מתוארת התקפה קולנית של קרובי הנאשמים בשוד בבית אריה פילץ נגד עד המדינה יוסף מלך: "יוסף, סופך יגיע". התובעת היתה עורך-דין דבורין והמשפט התנהל בפני בית-המשפט המחוזי בתל-אביב.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם המידע שפורסם כנ"ל נכון?
2. אם כן — א. האם השלימו השופטים והמשרה עם האיזמים ועברו לסדר-היום? ב. מה עושים שר המשפטים ושר הפנים כדי לחסל תופעה זו של איום על עדים בכלל, ובפומבי — במעמד נציגי המדינה — בפרט? ג. האם עומדים המאיימים, שהדיווח הנ"ל קשור בהם, לתת את הדין?

שר המשפטים מ. נסים:

1. המידע בעיקרו נכון.
2. השופטים ומשרת ישראל לא השלימו עם מעשי האיום הנזכרים בשאלתה. לגבי אלברט מלכה, הנזכר בשאלתה, הוגש כתב אישום והאיש עצור עד תום ההליכים. הבעיה של איום על עדים היא בעיה חמורה וכבר עמדו עליה ועדת-שמרון לבירור נושא הפשיעה והוועדה לסדר-הדין הפלילי. משרד המשפטים הגיש לכנסת הצעת-חוק לתיקון זוק בתי-המשפט, הבאה להקנות לבית-המשפט שיקול דעת לשמוע עדים העומדים בפני איום בדתיים סגורות. לצערי לא נתקבלה ההצעה על דעת ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת — אולי תשאל את חברי-הכנסת וירשובסקי מדוע — ונתורה הצעתנו לאפשר לבית-המשפט להרחיק מאולם בית-המשפט אדם המאיים על עד. לכשתתקבל הצעה זו כחוק, ודאי יהא בה כדי להקל על בית-המשפט בנושא זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מקווה ששאלתי לא תהיה בגדר שאלה חדשה. לאחרונה היינו עדים לתופעות שסגורים של נתבעים פגעו באופן אישי, בצורה מעליבה ביותר, בתובעים כלליים ובפרקליטי המדינה. מה דווח לך על כך?

שר המשפטים מ. נסים:

פרקליט המדינה הורה לבדוק את העניין.

7174. פירסום החלק החסוי של דוח ועדת אגרנט

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר המשפטים ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

בתאריך 1 באוגוסט 1980 הבאתי מעל דוכן הכנסת הצעה לסדר-היום בנושא פירסום המלא של דוח ועדת אגרנט. כבוד השר השיב בשם הממשלה ובתשובתו נאמר

ב. הצעה לסדר-היום

פירסום פרשיות עלומות של ההעפלה מצפון-אפריקה

ניתן להמחיש מאוויים לאומיים ודתיים, כוח רצון, דבקות ואמונה? כל אלה, שהם בתחום המופשט, הביאו לתוצאה המחשית, הלווא היא עליית 250,000 יהודי מארוקו, שעלו ארצה מאז קום המדינה, שכ-150 אלף מהם עלו בשנים 1956—1964, הן השנים הוועקות והקוראות: ספרו את סיפורינו!

את הסיפור הגדול צריכה, כמובן, הממשלה להחליט לספר. אני אך בחרתי כמה סיפורים קטנים, שיאה בהם אולי כדי ללמד על הסיפור הגדול, הנהדר והמופלא. מעשה ביהודים שנקראו לעלות. הם היו יושבי כפר של מרגלות האטלס. נתגלגלו הדברים ויום היציאה לדרך חל בשבת. היה הקהל נבוכ: חילול שבת — לאו מילתא וטרתא היא. וקשה היה להכריע איזו מצווה גדולה יותר, העלייה לארץ הקודש או שמירת השבת. הלכו אל רב העדה, המכוון פעמיהם בעולם המעשה וההלכה. שקל הרב לכאן ולכאן, העריך בשקלא וטריא ונמצאו כפות המאזניים מתנדדות והולכות, עד אשר הכריעה הכף הטעונה מצוות העלייה לירושלים. אלא שמשום כבודה של שבת ציווה הרב על בני עירו לעזוב את הכפר בהיותם מהלכים ברגליהם, עד אם עשו כברת דרך ראויה לשמה, ורק לאחר מכן לעלות לאוטובוסים המוליכים לגאולה. כך פתרו יהודים תמימים אלה שאלה רבתי וכך הם השיבו לקריאה המנסרת מימים קדומים: "עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל...". וכך מתאר אחד השליחים, יוצאי אשכנז, יהדות זו: "הם תמימים עם אלוהיהם, רגילים בכבוד אב ואם, מכניסי אורחים ומסבירי פנים. אמונתם אינה משופעת בעמקות יתירה, היא פשוטה ותמימה כשם שפשוטה ותמימה אמונתם בגאולה. בפשטות ובתמימות הם מחכים לגאול מזה אלפי שנים. אין הם מתארים לעצמם מה פנים יהיו לה לגאולה, אם תבוא בדרך הנס או בידי בשר ודם. לידם העלייה לירושלים היא מובנת ושיבת ציון היא טבעית ויהיה המבשר אשר יהיה".

ומה על השליחים? "השליחים אשר פעלו במאורוקו נגזר עליהם להיות אלמונים. הם הלכו למילוי תפקידם וחזרו לביתם בארץ ולעבודתם מבלי שתופנה אליהם תשומת לב כלשהי. אפשר וטוב כך, מאחר שגמולם ניתן להם בזמן המעשה, כאשר כל אחד במקומו נעשה שותף למעשה גדול. ב'אמת מארץ ישראל' של אחי-העם, בסיום המאמר, הוא שואל: 'ארץ כי תחרב יקומו לה עזרא ונחמיה ובנו אותה, אבל עכשיו כי יחרב — מי יבנה אותה?' ואם לא הרגישו בכך אותם שליחים אלמונים בשעת מעשה, הרי ממרחק זמן ומקום הם רשאים לדעת, למעלה מזה, הם חייבים לדעת, ששם במאורוקו הם השיבו תשובה שאין עוררין לשאלתו העגומה של אחי-העם. הם תרמו תרומתם במלואה לבניין הארץ שנחרבה ולחידוש כוחו של העם". ועוד באותו נושא: "ישנן פרשיות בהיסטוריה האנושית שאינן נשכחות, ולעומתן, יש אחרות שהשכחה גונת אותן ואין גותנים יותר את הדעת עליהן. ולא מן הדין הוא. אף אירועים היסטוריים, יש מהם בני-מזל ויש שאין המזל משחק להם. ספק, איפוא, אם ישחק המזל לעלילת חיים גדולה שנחתמה בדרכיה של מאורוקו רחבת הידיים ורי-שומה יהיה ניכר בתולדותיו של עם ישראל. תירשמה, איפוא, כאן עוד שורות מספר (שכתבו אותם שליחים) לתיאורה של עבודת יום יום של העושים במלאכה ויניצל מן השכחה אפס קצהה של העלילה".

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. לראשונה נשמע הצעה לסדר-היום מס' 5767, של חבר-הכנסת טולידאנו: פירסום פרשיות עלומות של ההעפלה מצפון-אפריקה. רשות הדין בור לחבר-הכנסת טולידאנו.

שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השבוע העניקה הממשלה הכרה ממלכתית למ"ג המעפילים שטבעו לפני 20 שנה בנסותם להגיע בנתיב המים ממאורוקו לישראל. בע-שונה כן שילמה הממשלה את חובה המוסרי-הלאומי של המדינה לאלה שאינם עוד בחיים, ועל כך היא ראויה להערכה.

נותר עוד חובנו לחיים, נותרה תובתנו המוסרית, האנושית והציונית ליהדות מאורוקו. חובתנו לספר לעם בישראל ובתפוצות, לבנינו ולדורות יבוא, על רוח ההקרבה וההעזה, על האמונה בלאומיות מעורערת ועל הרצון הבלתי נלאה להגיע, ויהי מה, לארץ הקודש. באהבתנו לירושלים אנו מתגמדים בעמדתנו מול אותם מאות אלפי יהודים, שהמלה "ירושלים" היה בה כדי להרעיד את נשמתם ולהרטיט את נימי נפשם. שום כוח שבעולם לא יכול היה לחסום בפני יהדות זו את שערי היציאה לירושלים. רבותי חברי הכנסת, שם, בכפרים הנידחים ב"מלאח", הוא הגיטו היהודי, ובריכוזים היהודיים הגדולים שבעריה של מאורוקו, שם נתגלתה הציונות בכל הדרה ועצמתה והאמת שבה. שם גם הוכיח קומץ שליחים עד כמה משותף הוא הגורל בין יהדות הגולה לבין יהודי ישראל. על ברכיה של ציונות זו אנו חייבים לחנך את הדור הצעיר. אין בלבי ספק שכאשר יסופר הסיפור הגדול והמופלא הזה, המשלב בקרבו עלייה והתגוננות, יחול שינוי מרחיק לכת בדמותה של יהדות מאורוקו בעיני עצמה ובעיני הציבור בכלל, ובכך יושג הישג לאומי רב ערך. אין בלבי ספק, שכאשר כל שכבות הציבור יכירו הכרת אמת את יהדות מאורוקו, לא ידמות עוד אוזובי קיר — בדמותו של "המודיע האלמוני" של המשטרה — שישחירו פני עדה זו מגזע ארזים.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נוהגים אנו להת-פאר, ובצדק, במיבצעי העלייה הגדולים והנועזים שהביאו יהודים רבים מאירופה לחופי המדינה שבדרך. אך דומני שהעלייה ממאורוקו, אין דומה לה בכל פרשיות ההעפלה, וזאת בעיקר בגלל הסיכון הגדול אשר נטלו על עצמם העולים והשליחים בארץ היציאה. משה שרת המנוח אמר על כך באחד הדיונים: "אני סבור שבכל פרשיות העלייה שלנו עד כה לא היה פרק כזה כמו העלייה ממאורוקו. ואמנם אני יודע את פרשת הבריחה ופרשת ההעפלה. הקשיים הגדולים שההעפלה נתקלה בהם היו בחופי הארץ. פה היו צריכים להתגנב, לאחוז בנשק, ופה האנגלים פתחו באש. היציאה לא היתה כרוכה בקשיים גדולים, ואילו לאחר קום המדינה הכניסה לארץ היתה חג בלתי פוסק. ואילו שם, מבחינת היציאה — הכול במחנק, במחתרת, בגניבה, מתוך סכנת נפשות ממש, סכנה ליהודים היוצאים, סכנה ליהודים שלא דיווחו על שכניהם שבן-לילה נעלמו ואינם". רבותי חברי הכנסת, אין בכוחי ודומני שאין בכוחו של איש להמחיש את אשר קרה שם. כיצד ניתן להמחיש מסירות והקרבה, חזון ומעוף, אהבת אדם ומולדת? כיצד

מה שאין לו". כולנו גאים במורשת יהדות צפון-אפריקה, המורשה הלאומית, התרבותית, הרוחנית, הדתית, שבלעדיה איננו יכולים לתאר לעצמנו את עם ישראל כפי שהוא היום. אם אנחנו מדברים ואומרים את הביטוי "יהדות צפון-אפריקה", הרי זה, אולי, רק למען נוחיות הדיבור. עם ישראל הוא עם שיש לו היסטוריה, אבל בהיותו בגלות לא היתה לו גיאוגרפיה, ואי-אפשר להגביל ולנתק את יהדות צפון-אפריקה, גם לפני עלייתה לישראל, מהמורשה הלאומית, התרבותית והדתית של יהדות אחרת, ואי-אפשר לנתק את המורשה הלאומית, הדתית והתרבותית של יהדות אחרת מהמורשה של יהדות צפון-אפריקה. כך שימשה יהדות ספרד גשר בין יהדות צפון-אפריקה ובין יהדות אחרת, וכולנו מרגישים שהגשר הזה והקשר בין סוגי התרבויות היהודיות השונות הוא קשר שאי-אפשר למצוא לו הסבר ראציונאלי. זהו קשר שהוא בבחינת נס ההיסטוריה היהודית, נס הגורל היהודי, שיהודים בפולין, במארוקו ובתימן התפללו, פחות או יותר, אותן תפילות, בימים שבהם לא היו לא ראדיו, לא טלוויזיה ולא אלחוט והקשרים בין המדינות היו רעועים. אף-על-פי-כן, הקשר הדתי, התרבותי והלאומי נשמר. זהו נס ההיסטוריה היהודית שבזכותו אנחנו קיימים. הקמת מדינת-ישראל נתנה את האפשרות לאיחוד של היהודים האלה.

העלייה, אשר אותה ציין כבר חבר-הכנסת טולידאנו, הביאה אלינו ממארוקו, מאלג'יר ומתוניס יותר מ-300,000 יהודים ועוד כ-75,000 יהודים ממצרים ומלוב, ובסך הכול, קרוב ל-400,000 נפש. עלייה זו באה בחלקה בתנאים קשים ויחמורים, בתנאי מחתרת, בעזרת תחבולות, דרכונים מזויפים והפלגות בסתר, שלא זכו עדיין לפירסום. טביעתה של האוניה "פיסס", היא "אגוז" — והיתה בבחינת קליפת אגוז — היתה הפלגתה האחרונה, אבל לא הראשונה; וגם לאחר מכן נמשכו המאמצים, ובהצלחה, להמשך העלייה. נפל קרבנות במאמץ זה. נפל רפאל ועקנין ממארוקו, אשר משפחתו חיה בארץ. נפל באלז'יריה רפאל בן-גרה, יוצא גרמניה, ויעקב חסן, יוצא תוניס, שליחי עלייה מהארץ. המאמץ הזה היה מאמץ כללי-לאומי אשר ביטא את האחידות הלאומית. לא נשים לב לכל ביטוי נלוז של מתירי חרצובות לשונם, אשר פוגע באחדות הלאומית הזאת, ונודהו אותו בשאט נפש.

לא רק עם ישראל לא היה יכול להיות כפי שהוא בלי יהדות צפון-אפריקה. גם מדינת-ישראל לא יכלה להיות כפי שהיא. לא אדבר היום על תרומתה של יהדות צפון-אפריקה לחיי המדינה, אבל שם אחד, בכל-זאת, אזכיר, את שמו של נתן אלבו, אשר הקריב את חייו כדי להציל את חבריו בהיותו בשירות צה"ל, בצורה אשר אין למעלה הימנה.

בעקבות החלטת הממשלה, גברתי היושבת-ראש, קיבל ראש הממשלה מברק מאת הנהלת "ביחד" — התנועה הרעיונית של יוצאי צפון-אפריקה — אשר כתבה לו כך: "בשם הנהלת 'ביחד' — תנועה רעיונית של יוצאי צפון-אפריקה — ובשם יתר האירגונים הצפון-אפריקאיים, אנחנו מודים עמוקות לך וליתר חברי הממשלה על קביעת כ"ג בטבת כיום המחתרת וההעפלה מצפון-אפריקה ועל ההכרה הממלכתית במ"ג חללי "אגוז-פיסס". החלטה חשובה והיסטורית זו גרמה לנו להתרגשות רבה, ועל כך באנו להודות ולהוקיר". אם מותר לי לצרף גם את הרגשתי האישית, הרי גם לי גרמה ההחלטה הזאת להתרגשות, ואני בטוח שלא רק אני מרגיש כך. אני חושב שהביטוי הזה להכרה בלוחמים נסתרים, במשהו שהייתי קורא לו האור

ועל נתיבי העלייה נאמר בשיר של אלחרמן, שנכתב באווירת ההעפלה והכניסה הבלתי לגאלית לארץ:

"אלמונית, קפיטן, היא הדרך הזאת, ובלוידיים אינה מפורסמת.
אך אם אין היא כיום רשומה במפות, בהיסטוריה אולי היא נרשמת.
את עמל בחורינו סוד-ליל יעטוף, אך עליו גברך כעל לחם.
הן ראתי כיצד מספינות אל התוף, הם נושאים את עמם עלי שכם.
אל מול ריח איתן —

לחיי הסיכון והפרך!

לחיי הספינות הקטנות, קפיטן!

לחיי הספינות שבדרך!"

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יודע אני שקיימת כוונה לפרסם חלק מאותן פרשיות נעלמות, ואשמח אם סגן השר יורם ארידור אמנם יאשר כוונת אלה. אך חוששני שהמסגרת, או המסגרות, שיחליטו על הפירסום והיקפו לא יהיו, אולי, מודעות די הצורך לחשיבות הפירסום מבחינה לאומית, ומטבע הדברים יתנו משקל יתר לזווית האחרת. שאלות-בקשותי הן שתיים: האחת, האם קיבלה הממשלה, או גוף מוסמך כלשהו, החלטה לפרסם אירועים אלה, ואם כן — כיצד ומתי? והשנייה, אם אמנם נתקבלה החלטה מעין זו, הנני מציע שהדרג המדיני ייטול חלק פעיל יותר בקבלת ההחלטות בנושא זה בכל הנוגע לממדי הפירסום והיקפו.

ה'ר"ש. ארבל-אלמוזלינו:

תודה רבה לחבר-הכנסת טולידאנו על דבריו החמים ועל כי מצא לנכון להעלות את הנושא על יהדות צפון-אפריקה, הראויה בהחלט שדבר זה יציין היום גם בכנסת. רשות הדיבור לסגן השר יורם ארידור.

סגן השר י. ארידור:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה החליטה השבוע בזאת הלשון: "מחליטים להעניק ולקבוע א. הכרה ממלכתית למ"ג המעפילים במלאת 20 שנה לטביעתה של ספינת המעבר "פיסס" במיצרי הגיברלטאר; ב. את כ"ג בטבת כיום ההעפלה ולוחמי המחתרות מצפון-אפריקה." בכך ניתנת ראשית ההכרה הממלכתית לאופי פיאה של הגבורה העילאית, ההעפלה והמסירות של יהדות ציונית עתיקה, שרשית, נרדפת, פורחת, גאה, לוחמת ומסתכנת. גם יתר הדברים, הידועים והלא-ידועים, תימצא הדרך להביאם לידי ביטוי מירבי.

פרשת הגבורה, המלחמה והמחתרת של יהדות צפון-אפריקה היא רק קצה של היסטוריה ממושכת של יהדות זו, היסטוריה ראשיתה עוד בימי הבית הראשון, כאשר יהודים שירתו כבר אז בצבא המצרי, כאשר היתה מושבה צבאית יהודית בייב שבמצרים, כאשר יהודי קרנייקה מרדו בשלטון הרומאי במאה ה-2; יהדות אשר ממצרים ועד מארוקו העמידה לנו את גדולי היהדות, מאנשי מצרים, פילון האלכסנדרוני ורב סעדיה גאון, ומאנשי מארוקו, דונש בן-לברט, ממניחי היסוד לדיקדוק העברי ומשוררי, ר' יצחק אלפסי, בעל סיוכם ההלכות של התלמוד, ר' חיים אבן-עטר, בעל "אור החיים", פירוש על התורה, אשר השפיע גם על התפתחות החסידות ואשר, בתארו את מצב יהודי מארוקו, ביטא אותו בתכלית הקיצור ובתכלית הדיק, למשל: "אדם נגזל ממה שיש לו ואין תובעים ממנו

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
תודה לסגן השר ארידור על דבריו. חברי-הכנסת
טולידאנו: האם אתם מסכים שהצעתך תועבר לוועדת
החוץ והבטחון?

שמואל טולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדת החוץ
והבטחון. אני מעמידה אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החוץ והבטחון נתקבלה.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת, הצעת חוק השיפוט הצבאי
(תיקון מס' 13), שהחזירה ועדת החוץ והבטחון לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית, וכן מסקנות ועדת החינוך וה-
תרבות בנושא: הקיצוץ במפעל ההזנה.

ד. חוק-יסוד: מגילת העצמאות, התשמ"א—1980*

(הצעתו של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי)

העליון, כי לא היה זה אקט של חקיקה אלא היה זה אקט
דקלרטיבי. התוצאה של קביעה זו היתה, שעקרונות היסוד
של מגילת העצמאות לא היו חלק מן המשפט הנוהג בישר-
אל. למעשה כאשר בית-המשפט, בייחוד בית-המשפט העל-
יון, בא לפרש את החוקים של הכנסת, הוא מצא את עצמו
קשור על-ידי מה שהכנסת קבעה, ולא היתה לו אפשרות
— כפי שהדבר קיים בחלק גדול מחוקות העולם — לבדוק
אם באמת עומד חוק, שנתקבל ברגע זה או זה בחייה
של המדינה, בפני הביקורת של עקרונות היסוד שהנחו
אלה שהכריזו על עצמאותה של מדינת-ישראל. דבר זה
אינו מאפשר את מלוא פעולתו של בית-המשפט העליון,
כפי שרבים וטובים מאתנו דורשים זאת.

אילו היתה נכתבת חוקה, או אילו היתה מוגשת חוקה,
אולי לא היה צורך בהצעת חוק זו. אבל מכיוון שלצערי
— כפי שכבר ציינתי — אין נעשית עבודה ממשית בבית
הזה בתחום הרגיש הזה, הרי למעשה אנו יכולים פה,
בבית הזה, לקבל ברוב של 3 נגד 1, או של 2 נגד 1 —
מפני שאין חוק קוורום המחייב את הבית הזה — חוקים
הפוגעים בחירויות הפרט, חוקים שיכולים לקבוע דברים
שבמסדרונות הכנסת אומרים אחר-כך שהם לא טובים אבל
ההסכמים הקואליציוניים מחייבים אותם — ואני לא מדבר
על הממשלה הזאת, אני מדבר גם על הממשלה הקודמת.
נושא זה עלה כבר ולא אני המצאתי את הרעיון הגאוני
הזה. הוא עלה בשנים קודמות על-ידי חברי כנסת אחרים,
שהרגישו באותה מצוקה הנוצרת כאשר חוק נוגד את
עקרונות היסוד של מדינת-ישראל — והרי אין ספק שיש
לנו עקרונות יסוד. ומה אומר הקטע הרלבאנטי לעניינינו
במגילת העצמאות, אותו חלק שהייתי רוצה להפכו

הגנו — אור, אבל עדיין גנו — דבר זה יכול להיות
בסיס נוסף להרגשת שותפות הגורל היהודי.

ודאי שהגיע הזמן להסיר חלק מן המעטה שהוטל
בזמנו, מסיבות מוצדקות, על הפרשיות האלה. המוסדות
המוסמכים, העוסקים באיסוף המידע והחומר הזה, שוקלים
בדעתם גם מה ניתן לפרסם מתוך המידע שהיה גנו עד
היום, למען יוכל כל עם ישראל ללמוד מההקרה ומה-
דוגמה של יהדות צפון-אפריקה. צריך יהיה לתת את הזעת
בוהירות על הדברים האלה. גם היום יש עדיין פעולות
מהעבר שאפשר להתגאות בהן ולא ניתן לפרסמן. אך יש
דברים שעדיין לא פורסמו וניתן לפרסמן. בלי ספק ראוי
ההצעה החשובה של חברי-הכנסת טולידאנו לשיקול נוסף
ואני מציע, גברתי היושבת-ראש, כי שיקול נוסף זה,
בכיוון הצעתו, ייעשה בוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למוזכר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אנו עוברים להצעת-חוק-יסוד: מגילת העצמאות,
התשמ"א—1980, מטעם חברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אולי לא יד
המקרה היא אלא ידו של שר ההיסטוריה, המאפשרת לי
להעלות את הצעת-החוק הזאת, חוק-יסוד: מגילת העצמ-
אות, אחרי הדברים על האופיאה הנפלאה הזאת של
פעמוני העצמאות של ישראל, או חלק מפעמוניה, כאשר
הצעת-חוק זו היא, למעשה, השלמה לכל הדרך הציונית,
לכך שעם ישראל יהיה עם חפשי בארצו.

חוק-יסוד: מגילת העצמאות, שאני מתכבד להביא,
מטרתו לפתור בעיה הקיימת בחברתנו מזה שנים רבות.
אני חושש שגם הכנסת התשיעית לא תעביר חוקה למדינת
ישראל ולא תשלים את מעשה חקיקת חוק-היסוד, פרקים
פרקים, כפי שהכנסת הראשונה החליטה שיעשה. למעשה
חיה מדינת-ישראל עד עצם היום הזה בהעדר חוקה, או
בהעדר הסדרים תחוקתיים, שיגינו על זכויות היסוד של
האזרח מפני התעמרות השלטון — כל שלטון — וגם
מפני חקיקה שיגרתית חפוזה יומיומית של הכנסת, או
לפעמים חקיקה הנובעת מאילוצי השעה או גם מאילוצים
עוליטיים.

עוד בתחילת תקופת המדינה קבע בית-המשפט העליון,
וקבע זאת בצדק, שמגילת העצמאות — אותו ביטוי
פורמאלי, של כל חלקי העם, ליסודות שעליהם מושתתת
מדינת-ישראל, אותו מסמך חשוב ויקר — אינה חלק
מן הדין במדינת-ישראל. בצדק קבע כך בית-המשפט

אני חושב שאם נחליט כאן, לפחות, להעביר את הצעת-החוק הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, או לוועדה המיוחדת, כפי שתחליט הכנסת, לבדיקה ראשונית, לקריאה טרומית, כדי לבחון אם אנו יכולים להמשיך להתקיים בהעדר משענת יסוד כזאת, אנו נעשה צעד גדול. אבל אם היום אנו נצביע נגד הצעת החוק הזאת, אני חושב — ואני לא אומר זאת בביקורת פוליטית לצד זה או זה — שאנו נסטה מהעקרון הקדוש של היתנו ממשיתים בהגשמת מגילת העצמאות.

אני לא מבקש כאן לקבוע שום פגיעה בחירויות הפרט או בהרגשות של חוגים וזרמים אלה או אלה. אני בא להציע שיהיה בית-משפט עליון בהרכב מיוחד, אשר יוכל, במקרים מסויימים, על-פי פנייתו של אדם הרואה עצמו נפגע על-ידי חקיקה, לדון בטענה כי העקרונות, שהחוק המסויים הזה של הכנסת קובע אותם, נוגדים את עקרונות מגילת העצמאות, קרי, את עקרונות היסוד של חיינו כעם וכמדינה. גברתי היושבת-ראש, אני לא חושב שעל-ידי כך נפתור את כל הבעיות הקונסטיטוציוניות, אפילו לא נגיע על-ידי כך לביסוס החוקה. אבל בכך אנו ניצור סיטואציה מסויימת, שבה היחס אל מעשה החקיקה, שלנו, הן מבחינת הציבור והן מבחינתנו אנו כמחוקקים, יהיה יחס של יותר כבוד. אנו נדע שלא העברנו כאן דברים בכוח רוב ומיעוט בלבד, אלא בכוח ההכרה וה-אמונה כי אנו פועלים במסגרות האלה, ושם לאו, יש גוף, שאנו כולנו מכבדים אותו, שיוכל להגיד לנו : רבותי, ראו, כאן טעיתם, דונו בנחשאת מחדש.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שאנו מוכרחים ללכת בכיוון הזה. ככל שמדינת-ישראל מתבגרת — אינני רוצה להגיד מודקנת — ככל שחוקיה מתרבים והספריות מתחייבות לכרוע תחתיהן ממשא הפסיקה והחקיקה, הראשית והמשנית, כן מתגבר הצורך שהמוסד המחוקק, לפחות, יבחן את עצמו, אי יצור את הכלי שיוכל לבחון את המערכות המדיניות ואת השלטון, האם מה שאנו עושים בלחט היצירה איננו נוגד לפעמים את נקודות המוצא ואת עקרונות היסוד שלנו.

גברתי היושבת-ראש, אני מוכרח להגיד שיש חוקים רבים שאני מצביע בעדם, יש חוקים שאני מצביע נגדם, יש חוקים שאני עולה כאן על הבמה לדבר עליהם. אני מבין את דרכו של פוליטיקאי, שלעתיים הוא מצליח, לעתים נכשל, לא תמיד הוא יכול אפילו לפעול לפי כוונות לבו, קיימים אילוצים מוצדקים, או לגיטימיים אם לא מוצדקים.

לדעתי, הצעת-חוק זו קובעת עקרונות שאני אינני רואה אדם אחד בתוכנו היכול לסתור אותם ; אינני רואה אדם, המאמין בדמוקראטיה של מדינת-ישראל, המאמין בצורך שיהיה פיקוח משפטי על עניינים הנוגעים לחירויות הפרט ולזכויות הפרט, שיוכל להצביע נגדה. אני, בסך-הכול רוצה לממש את מה שכל המפלגות וכל הציבור, בעצם חייו ופעלו במדינת-ישראל, עושים ורוצים : לקיים הלכה למעשה את מגילת העצמאות. אני חושב שאם נתחמק מהבעיה הזאת ; אם נגיד שנשאיר את המגילה, שנחכה עד שתהיה הודמנות גאותה לחקיקת חוקה, שנחכה עד שהזמן יבשל — אנו לא רק שלא נתקדם בתחום שבו היינו פעם אור לגויים, אלא ניסוג ממנו. כיום, מבחינה של העדר הסדר חוקי כזה, אנו לא מהמתקנות שבמדינות, לפחות במצב תיאורטי. אולי במצב התיאורטי, הדמוקראטיה בישראל עובדת טוב יותר מאשר החוקים מאפשרים, אבל

לאופראטיבי מבחינת הביקורת של בית-המשפט העליון ? — "מדינת ישראל תהא פתוחה לעליית יהודים ולקיבוץ גלויות ; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה ; תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חוונם של נביאי ישראל ; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת גע ומין ; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות ;". לאורם של עקרונות נעלים אלה אנחנו רוצים לחיות. האם יכולה להיות מחלוקת שאלה הם העקרונות שעליהם אנו משתת-תים את חיינו ? האם, מצד שני, יכולה להיות מחלוקת שדבר זה אינו חלק מחוקת המדינה, ולמעשה הבית הזה, מרצונו, בכל רוב שהוא, יכול לשנות ולפגוע בחירויות אלה ?

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השתתפתי לא מעט בדיונים — בעיקר עם צעירים אבל גם עם אנשים מבוגרים יותר — על בעיות קונסטיטוציונאליות של מדינת-ישראל, ותמיד עלתה השאלה — בעיקר היא עלתה בעניין חוק גיוס בנות — עד איזו מידה אנחנו מוכרחים לקבל כנורמה חוק שיוצא מהכנסת ואנחנו חושבים שהוא מעוות, נוגד את עקרונות היסוד של מדינת-ישראל ונעשה מתוך תכתיבים קואליציוניים ? האם יש במקרים כאלה זכות לקום ולפעול נגד החוק ? האם מותר להפר את חוקי מדינת-ישראל כאשר הם מעוותים ? גברתי היושבת-ראש, התשובה שאני נתתי — ואני מאמין בה — היתה חד-משמעית ומוחלטת : אין להפר חוקים. אין לאפשר לאדם "לקחת חוק בדידים". מעבר לזה נהיה מועדים לאנארכיה. מצד שני, האם אנו מוכרחים להשלים עם המצב שכל החוקים הנקבעים כאן, גם אלה שאנו יודעים שהם רעים ונוגדים את עקרונות היסוד, אותם העקרונות שקראתי לפניכם, יעמדו מבלי שאנשים מוסמכים ומופקדים על עשיית הצדק במדינת-ישראל יוכלו להגיד : "לא, רבותי, כאן חרגתם מאמונות היסוד של מדינת-ישראל, תדונו מחדש בנושא" ? האם אנו צריכים להשלים עם כך שברוב של קול אחד אפשר להכריע על זכויות הפרט בצורה הקשה ביותר ? אני מצייץ בגאווה שבמשך השנים הדבר נעשה בתחומים מובנים בלבד, אך, תיאורטית, זה יכול להביא להגבלת חופש הביטוי, להגבלת חופש התנועה, להגבלות בשטחים אחרים. הבית הזה הוא ריבוני באופן מוחלט ואין עליו כל ביקורת. אולם, אם איננו יכולים מסיבות אלה ואלה להקנות לעצמנו חוקה אחרי 32 שנות מדינה, גם לא פרקים פראקים, האם איננו צריכים, לפחות, להעמיד מחסום בפני עצמנו, כדי שביית-המשפט העליון, שכל חלקי הבית הזה רוחשים לו כבוד ויקר ומעידים שהוא עומד מעל לוויכוחים הפוליטיים המתנהלים בבית הזה ושוקל בשיקולי צדק ויושר בלבד — האם לא נפקיד בידו, לפחות, את ההכרעה אם חלק מסויים מהחוקים, שאנו חוקקים בבית הזה בצורה זו או זו, אינם נוגדים את מגילת העצמאות ?

למה אני משתמש במגילת העצמאות ? הייתי יכול לכתוב "עקרונות כלליים", הייתי יכול לציין "צדק טבעי", או מלים אחרות. אבל אני בכוננה משתמש במגילת העצמאות מכיוון שכאשר היא נתחמה, כל חלקי העם, מהקומוניסטים ועד הדתיים הקיצוניים, כולם כאחד, חתמו על מגילה זו וראו בה אמת יסוד לעצם הקמת מדינת-ישראל. היא נתחמה רק לאחר שהתוכו על כל מלה במסמך שלאורו אנו הולכים. האם היא לא תוכל לשמש כל עוד אין לנו חוקה, כתשתית לבדיקת בית-המשפט העליון ?

אותה אם לא, צריך שיעשה על טקסט, על סעיפים, על נוסח מפורש, שהכנתו נועדה לשם חוקה ולא למטרות אחרות.

אני רוצה לומר, בדבר אחד צודק חבר-הכנסת ויר-שובסקי, עדיין לא השלמנו את המלאכה. עלינו להשלים את המלאכה. אבל צריך גם לזכור כי בכל-זאת עברנו כברת דרך ארוכה. למעשה נותרו כ-4 נושאים שצריך עוד להשלים במסגרת חוקי-היסוד, כדי שנשלים את מלאכת הקמת המגילות של חוקי-היסוד, והם : חוקי-יסוד : בתי-המשפט, שיש כל הסיכויים שיעבור בכנסת הזאת, אפילו אולי לא בעוד זמן רב ; חוקי-יסוד : מבקר המדינה, שאעשה הכול כדי להביאו לכנסת לקריאה ראשונה ; חוקי-יסוד : זכויות האדם והאזרח, שנדון היום בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שנמצא בשלב של דיונים, וחבר-הכנסת וירשובסקי יודע זאת כי הוא חבר ועדת החוקה, חוק ומשפט ; וחוקי-יסוד : חקיקה, שנמצא על שולחנה של הכנסת. אין זה סוד שיש חילוקי דעות, אפילו חילוקי דעות קשים, בנושאים אלה, בעיקר על חוקי-יסוד : חקיקה. אני מצידו אעשה הכול כדי ליצור את האפשרות, כדי לסלול את הדרך, לחוקי-יסוד : חקיקה ולשאר החוקים שמגיתי, ונעשה מאמץ להעבירם בכנסת הזאת — מובן שאינני יכול להבטיח.

מכל מקום, הצעתו של חבר-הכנסת וירשובסקי דין הוא שלא לתקבל. היא איננה ראויה לבוא במקום חוקה, היא מסבכת, היא מסוכנת, ואני מציע להורידה מסדר-היום.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלני :
חבר-הכנסת וירשובסקי, אני מבינה שאתה רוצה להשיב, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה שה-ממשלה גייסה את כל כוחה כדי להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום. בנקודה אחת אני שמח על כך, כי היא נאלצה לגייס לעניין זה גם את ראש הממשלה, ואני פונה אליך, אדוני ראש הממשלה : היום אנחנו עושים דבר האומר שהעקרונות של מגילת העצמאות הם דבר שצריך לפחד ממנו. מה הוא הדבר הטבעי ביותר אם לא זה שבהעדר חוקה וכל עוד אין חוקה — ואני ציינתי זאת בהצעת-החוק שלי, שזהו שלב מעבר עד שתהיה חוקה — ימשיכו עקרונות היסוד, שאמנם שימשו לעצם הכרות המדינה אבל אנחנו הולכים לאורם ואנחנו רוצים להמשיך ללכת לאורם, לעמוד כמורי דרך לפעולותינו, אבל לא מורי דרך תיאורטיים ופורמאליים, אלא מורי דרך בעלי מעמד המאפשר לבחון לאורם בבית-המשפט העליון את החוקים שאנחנו בבית הזה, ברוב רגיל, ולעצמים בחפז, מקב-לים ?

שר המשפטים ציין כאן את החוקים שבדרך. אני יכול להגיד לשר המשפטים שחוק זכויות האדם ייקבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ושבמצבו הנוכחי — טוב שייקבר. החוקים האחרים שהזכיר השר אינם חוקים הנוגעים לחירויות הפרט, אלא לדברים סידוריים, של מבקר המדינה, של בית-משפט, שאין לנו צורך אפילו בחוקי-יסוד ואין לנו צורך בחוקה לשם כך. אני רואה שאני דיברתי למעשה לאזניים ערלות, עם כל הכבוד, ותסלח לי, שר המשפטים, על דברי. כל הטענות שאתה הבאת מחייבות עוד יותר את

מדוע להשאיר זאת לקונסטלציה זו או זו ? מדוע להשאיר זאת לידו של המקרה ? מדוע לא לגבש גם את הנסיון של 32 שנות מדינת-ישראל בתוך מערכת החוקים ?

יכול להיות שעל סעיף זה או זה יהיו בוועדה הערות והשגות, ואני בהחלט פתוח לשמוע הצעות על תיקונים שצריך לעשותם. אולי צריך להשלים או לגרוע במקומות מסויימים. אבל היסוד, שלא יסתור דבר חקיקה את העקרונות הקבועים במגילת העצמאות אלא אם יתקבל ברוב של 75%, צריך להישאר. אנו יכולים לשמור על עקרונות אלה אם נגיד זאת ואם נשאיר לבית-המשפט העליון את ההכרעה בעניין זה. אם זאת נעשה, אם נכניס זאת לספר החוקים שלנו, הצדקנו את קיומנו כמחוקק, ואני חושב שזה יהיה נור בעטרה הלא-כל-כך מפוארת של הכנסת התשי-עית.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלני :
רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים מ. נסים :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כל פרק חוקה, חוקי-יסוד בלשוננו, דין הוא שהיה צורך בקפידה, מחושב בכל סעיף, משפט ומלה, ואפילו אות ופסיק. אין תימה שדיון כזה על חוקה, שינויה, תיקונה וכל כיוצא באלה הוא קשה לעתים אפילו סוער. כך זה בכל מקום, ובי-ישראל, כאשר בעיה זו, מאז הקמת המדינה נתקלה בקשיים, בדיונים מוחלים, בסערות ובלבטים אין ספור — על אחת-כמה-יוכמה. אין צורך לעמוד היום ולתאר את הדיונים הרבים שהיו נחלתנו, ומי יודע עוד כמה זמן יהיו נחלתנו, בנושא החוקה. לא בכדי עדיין לא הושלמה מערכת חוקי-היסוד בישראל ועדיין לא נקבעה אצלנו נוקשותם של חוקי-היסוד שכבר נתקבלו.

אבל, לבוא ולהציע היום להעלות את ההכרזה על הק-מת מדינת ישראל — חבר-הכנסת וירשובסקי, וזה הכרזה על הקמת המדינה ולא מגילת העצמאות, כפי שכתבת בכור-תורתה של הצעת-החוק שלך — לדרגה של חוקה, כאשר מנסחי ההכרזה וחותמיה לא ניסחו אותה, ולא נתכוונו לנסח אותה, לא כחוק ובוודאי לא כחוקה, זהו דבר, הייתי אומר, מוזר בחקיקה. היפוכו של דבר, ההכרזה עצמה קבעה את החובה לחוקק חוקה למדינת-ישראל ; לאמור, המנסחים במפורש אמרו : זאת איננה חוקה, הכנסת צריכה לחוקק את החוקה. לכן אין, בשום פנים, מקום לייחס להכרזה על הקמת המדינה מעמד של חוקה או חוקי-יסוד. כל מה שראו מנסחי ההכרזה בה היה מעין הצהרת כוונות מופלאה, מנשר המכריז על הקמת המדינה וגם מורה דרך, איך המדינה הזאת תנהג בארחות חייה, מה היא תכבד, וכל זאת בלשון של המלצה, בלשון של שאיפה, בלשון של יעדים, לא בלשון חוק. גם בית-המשפט העליון קבע זאת לא אחת, שאין ערך של חוקה או מעמד חוקה להכרזה על הקמת המדינה. ההכרזה הזאת כוחה יפה, כאשר אנחנו מדברים על הצדדים הקונסטטיו-ציוניים שלה, למטרה של פרשנות בלבד, פרשנות וחו לא. אם נעשה מה שמבקש חבר-הכנסת וירשובסקי, נעשה מעשה לא מחושב, אפילו מסוכן, היכול לערער את יציבות החוק. וזאת משום שאין לדעת ולשער מה תהיה השפעה של העשייה הזאת, של החקיקה הזאת, על החוק הקיים במדינת-ישראל ; ואין לחזות גם את המידה, ההיקף והמשמעות של השימוש שיעשה בהכרזה אם תתפורר לחוקתה של מדינת-ישראל. הוויכוח על חוקה, אם לחוקק

הרחב. אני מבקש שלפחות ייבדק הנושא בצורה מעמיקה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. האם האישור של הקריאה הטרונית יעשה זאת כבר לחוק ? זה רק יחייב אותנו להתמודד ביתר שאת עם הבעיה הזאת, שמדברים עליה ושלא עשו עד כה בעניינה מאומה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנחנו גישים להצבעה. לפנינו שתי הצעות : הצעת שר המשפטים להסיר את הנושא מסדר-היום ; וההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה. אני מעמידה את ההצעות להצבעה זו מול זו.

ה צ ב ע

بعد ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט

بعد ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום — רוב

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק יסוד : מגילת העצמאות, התשמ"א—1980, נתקבלה.

ה. הודעה של היושב-ראש בפועל של ועדת הכנסת

ריאה הראשונה. ועדת הכנסת, בישיבתה מיום כ"ב בטבת התשמ"א, 29 בדצמבר 1980, החליטה להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט ; 2. בישיבת הכנסת מיום כ"ב בטבת התשמ"א, 29 בדצמבר 1980. הוחלט, בהתאם לסעיף 95 לתקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברי הכנסת מאיר תלמי בנושא "היחסים בין המיעוט הערבי והרוב היהודי בישראל". ועדת הכנסת, בישיבתה ביום כ"ג בטבת התשמ"א, 30 בדצמבר 1980, החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ו. הצעות לסדר-היום

1. הצורך בחיזוק אחיזתה של ישראל בגולן

והשלשי, אלוף פיקוד צפון, אלוף דוד אלעזר עליו השלום. מה עשו 3 מבכירי המפקדים של צה"ל ליד חוף הכינרת המזרחי ? הרפתקה ? לא. הביאה אותם לשם דאגה עמוקה לעצם יכולת קיומה של ישראל בצפון. זה לא היה דבר שאפשר לדון עליו כעל דבר קל ערך. חסד עשה לנו שר ההיסטוריה שגרם לכך שתושבי הגליל הם שנאבקו כדי להתגבר על פיקפוקים בעת מלחמת ששת הימים ותבעו לשחרר את עמק החולה, את הכינרת, את בקעת כינרת, מסוט מדבר הבולת הוולקאני שירק את והפר שלום, כרת חיים והרס יצירה.

לאחר מלחמת ששת הימים היתה לי הזכות להשתתף במועצת הקיבוץ המאוחד, אשר, כתנועה נחשונה, הכריזה על הליכה להתיישובות באזוריה הריקים של ישראל שנפלו בידינו במלחמת ששת הימים. לאחר מועצה זו עלה גרעין ראשון של מתיישבים לעליקה. ומה היום ? 13 שנה להיאחזותנו בגולן, 30 ישובים כפריים, כל צורות ההתיישות ברת ממושך ועד קיבוץ, כל תנועות ההתיישבות, מקשת של "הפרעל המזרחי" ועד לגשור של "השומר הצעיר",

הבית הזה להניח מערכת חוק אחת, שתאפשר לאזרח לבחון את החוקים של הבית הזה לאור עקרונות היסוד של המדינה. אם לא נעשה זאת אנחנו נתחמק מבעיית יסוד ונחכה למה שיצמח לנו בוועדה זו או זו.

אני פונה לחברי הבית מכל הצדדים : התעלמו מכל השיקולים הפוליטיים והקואליציוניים בעניין הזה, לא משום שאני לא מכבד את השיקולים הקואליציוניים, אלא מפני שאני טוען שאם אנחנו מצביעים בעד עקרונות מגילת העצמאות שאנחנו חיים לאורם, אנחנו עושים דבר שהוא משתף את כל המפלגות בבית הזה. העקרונות האלה כלולים במצעים של כל המפלגות. אבל הצבעה נגד זה תיצור יחס של שלילה אל חקיקה ואל עקרונות שאנחנו רוצים לראות אותם מקובצים, שאנחנו רוצים להנחיל אותם לבנינו ושנאנחנו רוצים לחיות לאורם. אם לא נאשר את החוק הזה, ניתן גושפנקה לכך שחוקים יוכלו להשתנות מהיום למחר ולעלות לחלוטין את מה שרצינו בתחילת הדרך. לכן אני פונה אל כל חברי הבית, ללא אבחנה פוליטית, לא לאנשי שינוי או המערך או המפד"ל, ומבקש שם להתייחס לחוק הזה כאל משהו קונסטטוציוני המשור תף לכל חברי הכנסת, באשר הם שליחיו של הציבור

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

משה ל. מרון (יו"ר ועדת הכנסת בפועל) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעות האלה :

1. בישיבת הכנסת מיום ט"ז בטבת התשמ"א, 23 בדצמבר 1980, הוחלט, בהתאם לסעיף 117 של התקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בחוק לתקנון פקודת קביעת הזמן, התשמ"א—1980, לאחר הק-

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת זאב כ"ץ : הצורך בחיזוק אחיזתה של ישראל בגולן.

זאב כ"ץ (המערך) :

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, הגולן — מה הוא הגולן ? הגולן הוא חימוץ ושלג ומעיינות ירדן וחוף כינרת וחמת-גדר, הרי געש ומפלי מים, והתיישבות יהודית וכפרים דרזיים פורחים והעיר קצרין. וכבר דור שלם, אלה ההולכים עכשיו לצה"ל, כלל אינו זוכר את מלחמות הימים והאזורים המפורזים, את הפגזות השובים, את אמת הרמס, את מלחמת הקיום של ישראל בצפון שהתנהלה במשך 19 שנה. דור שלם רואה כבר רק את השקופיות, את הסרט של מזג-האוויר ברמת-הגולן, והוא משוכנע שהגולן הוא חלק בלתי נפרד מארצנו.

חברי הכנסת, עם פיענוח מסמכים סוריים שנתפסו במלחמת ששת הימים, התגלתה תמונה מעניינת, תמונה של 3 "דייגים" מפורסמים בסירה בכינרת, האחד הרמטכ"ל, רב-אלוף יצחק רבין, השני ראש אג"ם, אלוף עזר ויצמן,

עצום, מחוץ הכינרת ועד החרמון, מחמת-גדר ועד ליער יהודיה.

היה השבוע מיפור נחמד, איך ניצל שמריה גוטמן, חבר נען, חופר מצדה אתמול וחופר גמלא היום, כאשר סלע מחץ את צריף המגורים שהקימו לו אנשי הגולן באתר החפירות בגמלא, כדי שיוכל למלא את עבודתו ביתר יעילות. הוא הביא לנו דבר גדול, בשורה. רבותי, זאת מצדה של הצפון. היא יכולה למשוך יהודים. היא יכולה להלהיב נוער.

יש שותפים לפיתוח הגולן. יש לי העונג לקרוא לפני חברי הכנסת את הדברים שכותב העתון של האזור: "ארץ הגולן": "עוד כתפיים לגולן. התנועה הקיבוצית המאוחדת לקחה על עצמה לנסות ולעזור בפיתוח קצרין". שימו לב, לא רק קיבוצים, היא רוצה לעזור בפיתוח קצרין העיר. "חברת ייצור ופיתוח", השייכת ברובה לתנועה הקיבוצית המאוחדת, כנסה לבדיקה יסודית של פרויקט גדול בקצרין. התאחדות האיכרים החליטה לעלות לגולן, והקימה לצורך זה גרעין של בני מושבים, המתכוונת בקרוב לעלות ליישוב. ההסתדרות נרתמת לפיתוח קצרין. על הפרק עומדת בניית אולם דו-תכליתי, למופעים ולספורט. באולם יהיו מגרש כדורסל ויציעים לקהל צופים. כן מטפלת ההסתדרות בפתיחת סניף גדול של 'המשביר', שירכו את קניות הישובים, והיא גם מחפשת דרך להקים מפעל של 'חברת העובדים' בקצרין. אחרון אחרון חביב, המחלקה לבנייה של 'השומר הצעיר', אשר ידועה בגולן כקבלן טוב, אמין ומהיר, לאחרונה נענתה לפניית ועדת יישובי הגולן ולקחה על עצמה בנייה בחיקף נרחב בישובים רבים בגולן". כל אלה חדשות עתון האזור.

אני רציתי לציין פה את הקונסנסוס הרחב — — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
יש יכולת גיידות?

זאב כיץ (המערך):

אתה יודע מה, ידידי שמיר? כל פעם ששומעים בארץ על דבר קונסטרוקטיבי, אתה יכול להיות צנוע. הכול יהיה בסדר. אנחנו נמצאים בחברה טובה של יוצרים.

יהודה חשאי (המערך):
במקום דיבורים, מעשים.

שלמה הלל (המערך):
אתה הבאת אותם לשלטון. יש לך טענות?

זאב כיץ (המערך):
השלד קיים. נחוזה היום רוח גדולה, חוון.

אני מפנה את תשומת הלב לעובדה שאנחנו מקיימים את הסכם הפרדת הכוחות עם סוריה כדיקדוקו. לא כן הצד השני. אני אקרא, ברשותכם, את סעיף 2 של הסכם הפרדת הכוחות עם סוריה. ברשות היושבת-ראש, באנגלית תחילה: "2. All territory east of line A will be under; and Syrian civilians will return to this territory". בעברית: "כל השטח מזרחית לקו א' יהיה תחת מינהל סורי, ואזרחים סוריים יחזרו לשטח הזה". אנחנו נמצאים במצב מדאיג. הסעיף הזה לא הוגשם. קוניטרה, שנמסרה לשיקום, לא נבנתה. אין שם אזרחים. המצב מדאיג. מה בכוחנו לעשות? אנחנו לא מועמדים להפר את חוזה ההפרדה. לא אנחנו מועמדים להפרה של איזושהי הסכם. אבל אנחנו צריכים

משעל של תנועת בית"ר ועד מבוא-חמה בדרום של "איחוד הקיבוצות והקיבוצים"; 10,000 דונאם שטחי מטעים, שרובם עדיין אינם נושאים פרי; 32,000 דונאם שלחין, קרי יצירה. הגולן, חברי הכנסת, מייצר השנה ב-2 מיליארד לירות.

יהודה חשאי (המערך):
כמה התיישבות של הליכוד יש בגולן?

זאב כיץ (המערך):
חברה-הכנסת חשאי, אני מחפש את ההתיישבות היהודית בגולן בקונסנסוס הרחב של הבית הזה, ואני גאה בזה שחברי מרום-הגולן של הקיבוץ המאוחד דאגו שבשעל של בית"ר ייבנה ישוב.

2 מיליארד לירות ייצור ב-1980, 200 מיליון שקל. זה לא דבר של מה-בכך. קרוב ל-6,000 נפש. מי עשה את היצירה הזאת? בין היתר, אותם פעילים טובים של הישובים, של המתיישבים והמגשימים, שיושבים ואינם נותנים מגוח — אגב, משהו מהעתונאים ההין לכתוב שיש לשלוח פעילים מסורים אלה לעסוק בבניית ישוביהם במקום בפעולה ציבורית.

חברי הכנסת, אנחנו עומדים עכשיו בפרשת דרכים. מדבר הבולט עדיין זרוע במשבצות מבודדות. העובדה היסודית היא שבגולן יש אפשרות להתיישבות ללא בעיה של אוכלוסיה מקומית. האזור ריק וקורא לנו להיאחז ולתפוס את הבולט, שהיתה מדבר כל השנים, לגן פורח. אנחנו נמצאים בנקודת שיווי-משקל, האם לסטגנאציה, חלילה, לניווט, או להתפתחות גדולה, שאת היסודות לה כבר הנחנו.

חברי הכנסת, הפריסה בשטח תיעשה על-ידי ישובים כפריים. נחוץ להחיש ולבנות את 4 הישובים שהם, לעת עתה, במבנים זמניים, ולתת להם מגורי קבע. כמו כן נחוץ להוסיף עוד 4 ישובים חדשים בגולן, ויש 4 איתורים מקובלים על כולם. נחוץ להגיע ל-10,000 תושבים בגולן ב-1982, שהיא שנה לא פשוטה לישראל. לצורך זה יש לפעול במהירות. לצורך זה יש לבנות 1,200 יחידות שיוון, מינימום, 600 בשנה. אחרי ויכוחים שלי עם חברים בגולן ואחרי בדיקה אני אומר שבמסגרת האיכלוס הקיים היום, שבו יש 60—70 פניות לחודש להצטרף לקצרין, אנחנו זקוקים ל-500 יחידות דיור נוספות בקצרין מתוך ה-1,200 האלה. אנחנו זקוקים ל-300 יחידות שיוון בישובים שטרם נבנו. אנחנו זקוקים ל-300 יחידות, בישובים הקיימים, מרמות ליד הכינרת ועד לנווה-אטי"ב שלרגלי החרמון, על-מנת לקלוט את האוכלוסיה הכוללת בהם באמצעי הייצור הקיימים שלהם. אנחנו זקוקים להפיכת בנייה-יהודיה, שנעצרה בהתפתחותה, ליישוב ברי-קיום עם עוד 100 יחידות שיוון, עם עוד 100 משפחות, ביחד: מינימום 600 יחידות שיוון ב-1981; ו-600 יחידות שיוון ב-1982. כדי להחזיק את ה-18,000, כדי שייגיעו ל-10,000 נחוצים גידולים, בית ספר ובית-ספר תיכון. אני גאה בזה שבגולן יש לנו יצירה אינטגראטיבית. על ספורט הם אינם מוותרים. והם רוצים תרבות. הם רוצים שילדיהם ילמדו טוב, לפחות כמו בכל מקום בארץ.

אני שמח לציין שיש שותפים להמשך הפיתוח החקלאי ושיש שותפים להמשך פיתוח המים. אולם אין תנופה תעשייתית. מבני התעשייה בקצרין עומדים ריקים ומחכים ליימונת. אין פיתוח תיירות, אשר יכול לתת מנוף ביצועי

לנו, של ההתיישבות בגולן ובגליל, ביהודה ובשומרון, בבקעה ובפיתחת-שלום. אפשר להתווכח על ההיקף. אני רוצה בדיוק כמון, שההיקף יגדל. אבל אסור להתעלם וחובה לציין, ובפרט זה שרוצה שהעשייה תימשך, את אשר נעשה. מצטיירת תמונה כאילו אין עושים בשום תחום, מתאריך מסויים, ממועד מסויים, הכול נפסק בארץ הזאת. אני חושב שתמונה כזאת פירושה הלקאה עצמית לכולנו; היא בוודאי וודאי אינה תורמת לתחום הקרוב ללבך. לא כדי להתפאר ולא כדי לטפוח על הכתף אני מציע לחברי הכנסת לצאת לשטח, לסייר ולראות. במרחק כמה קילומטרים מהבית הזה, בירושלים, הם יראו את אלפי הדירות החדשות בשכונות בירושלים, ובגליל הם יראו את היקפי הבנייה שלא ידענו כמותם בכמות מזה שנים. בכל שנה בונים יותר מאשר ב־5 השנים האחרונות. עוד אעמוד על נושא זה, עוד אעמוד על ישובים חדשים שהוקמו בגליל, אם מישוהו מציע להתעלם מכל אלה במתכוון, יבושם לו; אם מישוהו מתעניין — אתן לו שמות של מקומות.

דניאל רוזוילי (המערך):
מה נעשה בגליל?

שר-הבינוייה-השיכון ד. לוי:
אינך יודע מה נעשה בגליל.

דניאל רוזוילי (המערך):
את זה לא תוכל למכור לי, גם אם תנסה.

שר-הבינוייה-השיכון ד. לוי:
אני לא מנסה למכור לך. אני מנסה להוכיח לך ואני אצליח בכך.

דניאל רוזוילי (המערך):
נדמה לי שדובר על הגולן.

שר-הבינוייה-השיכון ד. לוי:
בשבילי הגולן הוא כמו הגליל, מבחינת השייכות ומבחינת העשייה.

יגאל כהן (הליכוד):
זה חלק ממדינת-ישראל.

שר-הבינוייה-השיכון ד. לוי:
חברי הכנסת, בגולן מתבצעת בעקביות ובמעשה יום יום תכנית של התיישבות והשתרשות. חייניות של הגולן לבטחונה של ישראל הוא מן הנושאים שלגביהם קיימת הסכמה רחבה במישורים הפאראלאמנטארי והציבורי. וזאת מוצאת את ביטוייה בהקמת התיישבויות חדשות, בביסוסן ובפיתוחן של התיישבויות קיימות, בסלילת כבישים על פני הרי הגולן, בעבודות תשתית ובהקמת מבני ציבור. ב־3 השנים הקודמות הוקמו בגולן 785 יחידות קבע למגורים ו־53 מבני ציבור. השנה יוקמו בגולן עוד כ־250 יחידות דיור ו־18 מוסדות ציבור, בכלל זה 190 דירות בעיר צרין. 5 ישובים חדשים קמו בגולן בשנתיים האחרונות ואיכלוסם הסתיים, או עומד בפני סיומו בשנה זו, והם: יונתן, נטור, שעל, מעלה-גמלא והר-אדום. כן נמצאות עתה בהקמה 3 היאחזויות זמניות, שתיהכנה, בשלב מאוחר יותר, ליישובי קבע. במקביל בונה המשרד בקצרין, סאבני-איתן, באורטל, באל-עד, באפיק, בבשור, בכפר-חרוב, במבוא-חמה, בנווה-אטיב, נוב, בקשת, ברמת-מגשימים, בשניר וברמות. 1,100 יחידות הדיור ו־70 מבני

לחזק את האוכלוסיה האזרחית אשר תוכל לממש את יכולת העמידה של ישראל בגולן.

חברי הכנסת, למלאכה הגדולה הזאת של ביצור ישובים מול החזית המזרחית, בספר הגולן, בספר הירדן, בספר הכינרת, חסרים לנו חברים יקרים: חסר לנו דוד המופלא, המשחרר והבונה, המגונן והנאבק על כל תלם, על כל שטח, על כל איכלוס, האלוף המיישב; חסר לנו אברהם עופר, שלפי המקובל בארץ, לפי החלוקה המשונה, והואולוגית, הוא היה "יונה", אך הוא בנה ישובים בגולן בהיקף מרשים, כמבצע מדיניות הממשלה; חסר עמנו לדבר הזה גם יהושע רבינוביץ — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
גם ביהודה הוא בנה. תוסיף את זה לשבחיו.

זאב כ"ץ (המערך):
יש רגעים שלא צריך קריאות-ביניים. חסר יהושע רבינוביץ, שר כלכלה ופיתוח; חסר שלמה אבני, שהלך לעולמו לפני שבוע, בונה, מבצע, נאמן הישובים; ובראש לכול, אינו עמנו יגאל אלון, מצביא, חבר, הוגה, מתווה דרך ומגשים.

ובכן, חברי הכנסת, שמירת מקורות המים של הצפון, שיהיו לישראל ולירדן מקור של שלום ולא מוקש מלחמה ושמירת הגליל והצפון, היותם בני-קיום, דורשים מאתנו להתאזר לחזון ולעשייה הגדולה, למפעל לאומי בספר של הצפון. ואין זה מתחלק למשרד ממשלתי אחד בלבד: נחוץ שיכון; נחוץ תעשייה; נחוץ תיירות; נחוץ המשך החקלאות; נחוץ הבנייה של תשתית בתחבורה, בחינוך ובתרבות; נחוץ שילוב הבטחון והמתיישב.

אני חושב שעתה הוא הרגע הנכון לכך שהכנסת תיתן את דעתה, בדיון במליאה, על הגברת מחויבותה ואחיותה של ישראל בגולן בעשייה רבתי.

יוסף רום (הליכוד):
אם היית מסיים בקריאה להחלת החוק והמשפט הישראליים בגולן, היית עושה שירות גדול לגולן. אני מקווה שעוד תעשו את זה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
למה הממשלה שלך הורידה את זה מסדר-היום?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
כי אתם הצעתם את זה.

יוסף רום (הליכוד):
מפני שאתם הצעתם את זה ללא תיאום.

זאב כ"ץ (המערך):
ברשות היושב-ראש, רק מלה אחת לפרופסור רום: הרי אני מבקש דיון במליאה.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלנו:
רשות הדיבור לשר הבינוי והשיכון.

שר-הבינוייה-השיכון ד. לוי:
גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת כ"ץ ציין גורמים שנהלצים לעזור ולסייע בעשייה בגולן. הוא מנה אותם אחד לאחד בשמותיהם ובהשתייכותם. משום מה הוא שכח את הממשלה. הוא יודע על המאמצים שהממשלה עושה, חרף כל הקשיים, בתחום החיוני הזה

יש לי יסוד להאמין כי עובדות אלו אינן געלמות מעיניהם של חברי כנסת רבים מקרב שורות הקואליציה והאופוזיציה כאחת, אך הם בוחרים להתעלם מהן או להעלימן. לאלה שבאמת ובתמים אינם מודעים לעובדות, אני מציע להתהלך בארץ ולתור בה. ספק אם ישנו בשל כך את נימת ביקורתם, אולם השמעת הביקורת תנעם להם פחות.

חברי הכנסת, בתחום זה של עשייה, עומד אני, לא אחת, בוויכוחים מרים וקשים, שאין זה קל ואין זה נעים לעמוד בהם, גם בתוך ממשלתי, כי אני מאמין שאת עתידנו תקבע יצירת העובדות המוצקות בשטח ובעיקר בשטחים חדשים, שאותם מחובתנו לפתח כדי שיבואו זוגות צעירים ומשפחות לאכלס אותם כמעשה בראשית.

מפאת חשיבות העניין, וכדי לעמוד על מה שנעשה עד היום ולטכס עצה כיצד להגביר את העשייה בעתיד, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

לאיזו ועדה ?

(ק ר י א : לוועדת החוץ והבטחון.)

ש-ר הבינוי והשיכון ד. לוי :

לא לוועדת החוץ והבטחון, לוועדה שדיוניה פתוחים, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חבר-הכנסת כ"ץ, אתה מסכים להצעה ?

זאב כ"ץ (המערך) :

לא, אני מציע לקיים דיון במליאה.

ש-ר הבינוי והשיכון ד. לוי :

אם חבר-הכנסת כ"ץ דורש לקיים דיון במליאה, אני מסכים.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת : לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אני מעמידה להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת — רוב

נגד — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

2. קביעת הסדרים אחידים בגביית מס מקביל

בין קופות-החולים השונות וחלוקתן

השונות. קיימת אי-גבירות מצד הממשלה לאפשר גביית מס מקביל של אמת מהעצמאים. אני בא, איפוא, להתריע על העיוות שבחלוקת המס הקיימת היום, על אי-קיום הבטחותיה של הממשלה בעניין זה ועל ההכבדה המתמדת של מדיניותה על קופות-החולים הכללית, ועל-ידי כך, על מערכת הבריאות בכללותה — ועל נושא זה קיימו דיונים רבים עם השרים הנוגעים בדבר — כי קופות-החולים הכללית משרתת 85% מאוכלוסיית מדינת-ישראל.

הציבור שהוקמו בגולן מאז 1977, פיתוחה של העיר קצרין וסלילת הכבישים בגולן, הם עדות לעשייה רצופה ועקבית וביטוי לנחישותה של המדינה להיאחז ולהשתרש ברמת-הגולן.

אני תמים דעים עם חבר-הכנסת כ"ץ שאפשר, שצריך, להגביר את העשייה מעבר למספרים האלה. אבל אני צריך להיות גם ריאליסט. חובתי להצביע על התחומים האחרים שאנחנו מצויים לעשות בהם. העוגה הלאומית מצומקת ואנחנו חייבים לעשות בבת-אחת, ולא במקום אחד על-חשבון רעהו.

בצד העשייה המתבצעת בגולן, פותח הגליל בשנתיים האחרונות בתנופה שלא היתה כמעט דוגמתה בעשור האחרון. בשתי שנים אלה נבנו בערי הגליל יותר מ-4,000 יחידות דיור, לבד ממאות דירות נוספות במגזר הבנייה הכפרית. אולי חובה היא להזכיר גם את עשרות המצפים שקמו בגליל-העליון ובגליל-המערבי. בגליל המרכזי נבנו 2 גושי ישובים חדשים : שגב וצלמון ובהם יעד ורוחם, שכנייתם ואיכלוסם נמצאים בשלבי סיום, וכן ישובים אחרים הנמצאים בהליכי בנייה שונים : קורנית, כלנית, קישור, לפידות, מגוף, רמת-לבניון, בית-רימון, גילון, הר-רביד, עמקא ב' ותובל.

(ח ב ר - ה כ נ ס ת ד . ר ו ז ו ל י ו ק ו ר א ק ר י -

א ת ב י נ י י מ .)

אולי תתעניין לדעת בסכומים המושקעים בגליל ? אתה תופתע לשמע המקורות האלה והמחיר של המיליונים הרבים. אתה רוצה להראות ששום דבר לא נעשה — יבושם לך. חובתי לעשות ולדווח על העשייה. ואני אומר, אין בזה דין, צריך לעשות יותר.

לרוחב הגליל כולו, מעכו בואכה ראש-פינה, נסלל ונחנך לאחרונה כביש המקרב את אצבע-הגליל ואת רמת-הגולן לחיפה ומקצר דרך זו ב-30—40 דקה. כביש נוסף, המוליך מאצבע-הגליל למרכז הארץ, נסלל והולך מזה 3 שנים, ועם סיומו, ב-1982, יקורבו הגליל והגולן למרכז הארץ בשעת נסיעה בקירוב.

פיתוחם של הגליל והגולן מהווה מסכת עשייה מפוארת, שממשלה זו ראויה להתברך בה ; שבעתים גדול ההישג הזה בתקופה שבה נתונה המדינה באילוצים תקציביים קשים מאוד. הציבור, הגיוון מגודש של דברי ביקורת, רשאי וחייב לדעת זאת. הבנייה המתבצעת ברחבי הארץ ומשנה את נופה בפועל — בירושלים, בגליל, בנגב, בעשרות ישובים נוספים — היא חלק מן העשייה הרבה של ממשלה זו, עשייה המשנה את נופם של תחומי חיים רבים ושונים, ומשנה אותם לטובה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5366 של חבר-הכנסת משל : קביעת הסדרים אחידים בגביית מס מקביל בין קופות-החולים וחלוקתן. אני מתכבדת להזמין את חבר-הכנסת משל להביא את הצעתו.

ירוחם משל (המערך) :

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני בא להתריע נגד העיוות שבחלוקת המס המקביל בין קופות-החולים

של חברי-הכנסת משל הועלו בזמנן, כאשר הוגדל שיעור הגבייה למס המקביל מ-3.95% ל-4.95%, באפריל 1980. באותה עת תמכתי באופן חלוקת כספי המס המקביל כפי שהוצע על-ידי חברי-הכנסת משל, אולם עקב התנגדות גורמים שונים נתקבלה בזמנה פשרה, שלפיה הכספים, שייגבו לפי השיעור שהיה קיים עד 1 באפריל 1980, יתחלקו בין קופות-החולים לפי אופן החלוקה הקודמת, ואילו התוספת בשיעור 1% מהשכר, תתחלק לפי מפתח המבוסס על מטפר המבוטחים. צעד זה בא להגדיל את החלק היחסי של קופת-החולים הכללית בכספים הנגבים במס המקביל.

עם זאת, אני מסכים שהנושא בכללותו מקיף כמה בעיות עקרוניות ומורכבות והוא ראוי לדיון בוועדת העבודה והרווחה. על כן אני מציע שהנושא יועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי-הכנסת משל, אתה מסכים להצעה להעביר הצעתך לוועדת העבודה והרווחה ?

י"רחם משל (המעריך) :
כן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת
העבודה והרווחה — רוב
נגד — אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה
והרווחה נתקבלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה וה-
רווחה נתקבלה פה-אחד.

חברי הכנסת, תם סדר-היום של ישיבה זו. הישיבה
הבאה ביום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

חברי הכנסת, השם "מס מקביל", שהוא שמו של המס המוטל על המעסיקים, אולי מגביל את משמעותו של המס הזה. לידתו של המס היא בתשלום שמשלם לקופת-חולים המעביד, במקביל לתשלומי העובד. בשנת 1973, על-ידי חקיקת חוק מס מקביל, הפך המס המקביל לאבן-פינה לחוק ביטוח ובריאות ממלכתי לכלל אזרחי המדינה. המס המקביל חדל להיות עניין של חובת המעביד לקופת-חולים בלבד. הוא נעשה חובה סטטוטורית של המעביד כלפי המערכת הכוללת של ביטוח הבריאות. המס המקביל משולם למוסד לביטוח לאומי, וזה מחלקו לקופות-החולים, לפי תקנות המותקנות על-ידי שר העבודה והרווחה. במצב הכספי הקשה שבו נתונה כל מערכת הבריאות בארץ, ובכלל זה קופות-החולים, ממלאות ההכנסות מהמס המקביל תפקיד עיקרי במימון הפעולות הענפות של קופת-החולים הכללית. המס המקביל מכסה כ-51% מתקציב קופת-החולים, וזאת בשעה שהממשלה הקטינה את השתתפותה בתקציבי קופות-החולים. כבוד היושבת-ראש, לא אלאה את הכנסת בפירוט הדין ודברים שהיו בין קופת-החולים הכללית והממשלה, ההסכמים שהושגו והופרו מדי פעם על-ידי הממשלה והוויכוחים הרבים, בהשתתפות שר הבריאות ושר האוצר הקודם, שבחלקם הגדול השתתפתי. לצערי, עם שר האוצר הנוכחי קיימנו רק דיונים חלקיים. כיוון שדיברתי על הפרת הסכמים על-ידי הממשלה, רצוני להביא רק דוגמה אחת: העלו את תיקרת התשלומים למס מקביל לכדי 3 פעמים השכר הממוצע במשק, ואז דובר על העברת 0.3%, שהיו מיועדים למסכות גז, לסכום העומד לרשות החלוקה בין קופת-החולים. דבר זה לא בוצע.

חברי הכנסת, אני רוצה להגיד שההצעה שאני מציע, מטרתה להביא לכך שהמס המקביל יחולק בין קופות-החולים בצורה אחרת, ולשם כך ישונה החוק, כדי להביא לחלוקה צודקת ואחראית יותר של כספי המס המקביל בין קופות-החולים השונות.

אני מציע להעביר את הצעתי זו לוועדת העבודה והרווחה ולדון בה בצורה מסודרת.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
שר העבודה והרווחה ישיב על ההצעה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעותי השונות

הישיבה ננעלה בשעה 13:10.

נספחות

א. פדר-היום לשיבות ת"כ

- א. שאילחות ותשובות.
- ב. חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א—1980 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק לתיקון פקודת רישום שמות עסק (מס' 2), התש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ד. רמת הוויכוח הציבורי — הצעתו של חבר-הכנסת ג. האוזנר.
- ה. הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים בתקנון הכנסת.
- ו. הצעות לסדר-היום.
- ז. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 11), התש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 11), התש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- י. חוק-יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- יא. חוק החקיקה (הוראות מעבר), התשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק רשות שדות-התעופה (תיקון), התש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק העונשין (תיקון מס' 14), התש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק תקנת השבים, התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. שביתת הרופאים — הצעתם של חברי-הכנסת ע. הדרי-הורביץ, י. מ. אברמוביץ וי. יצחקי.
- יז. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעתם של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- יח. התגברות האנטישמיות, במערב אירופה — הצעתו של חבר-הכנסת מ. קצב.
- יט. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעתו של חבר-הכנסת י. כהן.
- כ. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעתו של חבר-הכנסת ד. ריווליו.
- כא. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעתם של חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. וירשובסקי.
- כב. מעמדם של עובדי מדינה — הצעתם של חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו וא. מלמד.
- כג. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעתו של חבר-הכנסת ע. אמורי.
- כד. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעתו של חבר-הכנסת ד. גולומב.
- כה. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרף לסיבסוד הנצרף — הצעתו של חבר-הכנסת ח. בר-לב.
- כו. עתידן של קיצבאות הילד הראשון והשני — הצעתה של חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו.
- כז. השביתה בצי הסוחר — הצעתם של חברי-הכנסת מ. אלגרבל, י. ז'. אמיר, מ. כהן וש. שטרן-קטן.
- כח. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעתו של חבר-הכנסת ע. הדרי-הורביץ.
- כט. העדר רופאים בירוחם — הצעתם של חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- ל. אועקת דעת-הקהל העולמית נגד השמדת הכפר הלב-נוני קנת — הצעתו של חבר-הכנסת ע. גוף.
- לא. מצב החקלאות והחקלאים בישראל — הצעתו של חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז.
- לב. מעמד הספר העברי והעדפתו — הצעתו של חבר-הכנסת מ. הכהן.
- לג. התנחלות אוהל-מורה בקטמונים — הצעתם של חברי-הכנסת מ. אלגרבל, ג. כהן, ש. פלאטו-שרון, ח. גרוסמן, ז. עטשי, ס. מרציאנו, א. ג. בדיאן, צ'. ביטון, ש. אלוני וש. שטרן-קטן.
- לד. צימצום פערים חברתיים ועדתיים בישראל — הצעתו של חבר-הכנסת מ. כהן.
- לה. קידום השכבות המקופחות — הצעתו של חבר-הכנסת א. אבנרי.
- לו. מצבם של ערביי ישראל ועתידם — הצעתו של חבר-הכנסת ז. עטשי.
- לז. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), התשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק היטל מיוחד, התשמ"א—1980 (קריאה ראשונה).
- לט. החלטה בדבר הארכת תקפן של תקנות 8—10 לתקנות שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התש"ח—1948.
- מ. הצעות חוק של חברי כנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ת"ש

1045. מ. תלמי (המערך): היחסים בין המיעוט הערבי והרוב היהודי בישראל.
 1049—1046. ממדי הירידה — הצעות חברי-הכנסת מ. יירשובסקי, ע. ברעם, ג. כהן וא. יגורי.
 1051. ש. מולידאנו (שינוי — מפלגת המרכז): פירסום פרשיות עלומות של ההעפלה מצפון-אפריקה.
 1052. ז. כ"ץ (המערך): הצורך בחינוך אחיות של ישראל בגול.
 1053. י. משל (המערך): קביעת הסדרים אחידים בגביית מס מקביל בין קופות-החולים השונות וחלוקתן.

ג. החלטה בדבר הארכת תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום

(יציאה לחוץ-לארץ), התשי"ח—1948

- בהתאם לסעיף 5 לחוק לחיקון תקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התשכ"א—1961, מאשרת הכנסת את החלטת שר הבטחון להאריך את תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התש"ח—1948 עד יום ה' בטבת התשמ"ב (31 בדצמבר 1981).

ד. הצעת חוק-ייסוד: מגילת העצמאות, התשמ"א—1980

(הצעתו של חברי-הכנסת מ. יירשובסקי)

1. מגילת העצמאות של מדינת ישראל
 מגילת העצמאות של מדינת ישראל הינה חלק מהדיון הנוהג בישראל. לא יסתור דבר חקיקה את העקרונות הקבועים במגילת העצמאות אלא אם נתקבל ברוב של שלושה רבעים של חברי הכנסת בכל שלב משלבי החקיקה.
2. ביקורת על תקפם של חוקים
 (א) אדם רשאי להשיג לפני בית-המשפט העליון על תקפו של חוק או על תקפה של הוראה שניתנה על פיו מן הטעם שהוא סותר את מגילת העצמאות או עקרון מן העקרונות הקבועים בה.
 (ב) לא ישיג אדם על תקפו של חוק, אלא אם נפגע במישרין ממנו.
3. סמכות בית-המשפט העליון
 (א) בית-המשפט העליון ידון בעניין שהובא לפניו לפי סעיף 2 בהרכב של חמישה שופטים או במספר בלתי-זוגי גדול יותר, כפי שהורה נשיא בית-המשפט העליון.
4. תחולה ויציבות החוק
 (א) הוראות חוק זה יחולו כל עוד לא נתקבלה חוקת-ייסוד למדינת ישראל, ולא ישונה, אלא ברוב של שמונים חברי כנסת.
 (ב) אין בכוחן של תקנות-שעת-חירום לשנות חוק זה, להחלותו או לקבוע בו תנאים.

ד ב ר י ה ס ב ר

אפשרות חוקית להתנגד להן. אך בית-המשפט העליון לא יוכל להושיע כי הוא אינו יכול לחרוג מעבר לסמכויותו החוקיות, ואין הוא יכול לפסול חוק שנתקבל על-ידי הכנסת.

כדי להתגבר על מצב משפטי בלתי-מספק זה מוצע לקבוע שבית-המשפט העליון בהרכב מיוחד ובפרוצדורה מיוחדת יוכל לבחון את החקיקה של הכנסת לאור עקרונות מגילת העצמאות של המדינה. מגילת העצמאות היא המסמך המבטא בצורה מירבית את ההסכמה הלאומית לתדמיתה וזרכה של המדינה, ונציגי כל הזרמים בשוב נתנו הסכמתם לתכנה וניסוחה, ויכולה על כן לשמש בהעדר חוקה מפורטת — הנורמה העליונה על-פיה ייבחנו כל פעולות החקיקה של הכנסת. בהעדר נורמה מחייבת

עובדה מצערת היא שמדינת ישראל לא השכילה עד היום לאמץ לעצמה חוקה, לא בדרך של אקט חד-פעמי ואף לא בדרך של אימוץ פרקים-פרקים כפי שהוחלט בשעתו, בשנת 1950. מלבד חוקי-ייסוד המסדירים את עבודתה של הכנסת, הממשלה וגנשי המדינה החשובים כשלעצמם — לא נחקק במדינה דבר חקיקה במעמד-על לגבי יתר החקיקה אשר יבטיח את זכויות וחירות הפרט. חוקי-ייסוד בדבר זכויות האדם ובדבר סמכויות החקיקה אמנם הוכנו, ואף טופל בהם במישור הפאראלאמנטארי, אך טרם זכו ליהפך חוק המדינה. במצב זה יכולה הכנסת, על-ידי חקיקה רגילה, היכולה להתקבל ברוב מקרי של חברי כנסת הנוכחים בעת ההצבעה, לקבוע הוראות מפלות אנטי-דמוקרטיות ובלתי-שוויוניות מבלי שתהיה כל

הבאות לתת מענה לנושאים לאומיים כוללים, לתת מענה לאזרח הרוצה להשיג על חוק מפלה ומעוות.

בחלק הרלוואנטי לנושא שלפנינו קובעת מגילת העצמאות:

"מדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות, תשקיד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור תוונם של נביאי ישראל, תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת גזע ומין. תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות. תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות."

הצעת החוק באה לעגן את ההכרזה הנפלאה הזאת בספר החוקים הישראלי ולהפקיד הפיקוח על שמירתה בידי בית-המשפט העליון.

כחלק מהחוק נשארת קביעתן של זכויות וחובות הפרט באופן מוחלט בידי הדרג הפוליטי, שיכול על-ידי מיעוט קטן וחולף לעוות את עקרונות-היסוד הנאורים עליהם הושתתה הקמת מדינת ישראל. מסירת ההכרעה בעניינים כאלה בידי בית-המשפט העליון בהרכב מיוחד היא ערובה שבחינת מעשה המחוקק תיעשה בצורה היסודית, המכובדת והנאורה ביותר וחופשית מלחצים פוליטיים ומפלגתיים.

הנסיון לתת תוקף משפטי מעשי למגילת העצמאות של מדינת ישראל אינו חדש, אולם עד עתה לא נסתייע הדבר, כפי שאימוצה של חוקה למדינה שתגן על האזרח בפני חוקים מפלים ושרירותיים לא נסתייע עד היום. מצב משפטי זה אינו יכול להימשך לאורך-ימים במדינה הרואה את עצמה, בצדק, כמדינה בעלת משטר דמוקרטי. אחד הסממנים של משטר דמוקרטי הוא מערכת בקרה על זרועות הממשל השונות. במבנה הממשל שלנו הכנסת היא נעדרת כל בקרה כזו, ואין בבחירות אחת ל-4 שנים

ה. הדעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא החינוך המיוחד *

לסעיף 11
— תקן תלמידים בכיתות מיוחדות נע בין מינימום של 5 תלמידים (אוטיסטים) ועד למאקסימום של 14 תלמידים (מפגרים-מופרעים).

לסעיפים 12—13
— כיום משרדנו מתמודד בנושא בכוחות עצמו ובתקני הוראה של מערכת החינוך. יחד עם זאת אין התלטה עקרונית אם אמנם שירותים אלה חייבים להינתן על-ידי משרד החינוך והתרבות או על-ידי משרד ממשלתי אחר.

לסעיף 14
— החינוך המקצועי הינו חלק דומיננטי בחינוכם של ילדים חריגים במסגרות החינוך המיוחד.

לסעיף 15
— הדבר מתבצע בצורות שונות.

לסעיף 16
— כיום זוכה מורה בחינוך מיוחד לתוספת שכר של 4% מהשכר המשולב אם אינו מוסמך לחינוך מיוחד ואם הינו מוסמך הוא זוכה לתוספת של 8% מהשכר המשולב.

לסעיף 17
— ואמנם כך נעשית הבחירה.

לסעיף 18
— מבחינת ההוראות הנושא "סגור" אך רמת השירות נקבעת על-פי התקציבים המאושרים לנושא החינוך המיוחד.

לסעיף 19
— לצערנו בגלל הקיצוצים בתקציב לא נוכל לבצע זאת.

לסעיף 21
— אין באפשרותנו לבצע מסקנה זו בשל הקיצוצים בתקציב.

לכבוד

יושב-ראש הכנסת

מר יצחק ברמן

נכבדי,

על-פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעילות משרדנו בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא החינוך המיוחד. התשובות מתייחסות רק לסעיפים שהם בטיפול משרד החינוך והתרבות.

לסעיף 1

— קיימת ועדה בין-משרדית לענייני החינוך המיוחד אך אין נציגי המשרדים השונים החברים בוועדה בעלי-סמכות ביצועית בתחום זה עקרוני.

לסעיף 4

— העברת תלמיד לחינוך מיוחד נעשית על-פי הכללים המופיעים בחוזר מנכ"ל מיוחד ד' (התש"ם) "רישום והעברות" (ינואר 1980) חלק 2, פרק י'. כללים אלו מתאימים לחוות-דעת הוועדה.

לסעיף 5

— משרדנו מסעיל מערכת חינוך מיוחדת, המספקת חינוך מתאים על-פי אפשרויות וצרכי הילד.

לסעיף 7

— הדבר נלקח בחשבון בתיכנון פרוגראמות בינוי לבתי-ספר מיוחדים.

לסעיף 9

— רשויות החינוך המקומיות הן המופקדות על פתיחת וסגירת בתי-ספר.

לסעיף 10

— הדבר נעשה וממשיך להתבצע.

* הוגחו על שולחן הכנסת ביום ט"ו באב התש"ם (28 ביולי 1980).

לסעיף 23

— הקריטריונים להכללת ילד במערכת החינוך המיוחד הם פסיכולוגיים, לפיכך לא נוכל לשלב ילד במסגרת החינוך המיוחד ללא איבחון פסיכולוגי.

לסעיף 24

— המחלקה לחינוך מיוחד פועלת להכנת הספר.

ב ב ר כ ה ,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

העתק : חברת-הכנסת א. גמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.
חברת-הכנסת מ. פרוש, יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה.

1. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הקיצוץ במפעל ההזנה

3. במוסדות בהם יקויים מפעל ההזנה הוא יכול לאתר כל התלמידים.

4. ועדת החינוך והתרבות ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות לבדוק דרכים חלופיות לקיום הזנה בבתי ספר אחרים. בין היתר מצביעה הוועדה על הדרכים הבאות :

א. חלוקה מרוכזת של פירות, כוס חלב או משקה אחר, שתיעשה על-ידי ועד ההורים או הנהלת בית-הספר או הרשות המקומית תמורת מחיר סמלי.

ב. אתונת מזון קל מטעם רשות ציבורית, בתחום בית-הספר, במחירים נתמכים.

ג. הדרכת ההורים בכל אמצעי ההסברה והתקשורת לציווד התלמיד באוכל מזין, נקי ומשביע.

5. הוועדה ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות לבדוק אפשרות של כיסוי עלות מפעל ההזנה על-ידי העלאת הסכום הנגבה על-ידי הביטוח הלאומי למימון חינוך תיכון חינוך.

הוועדה מבקשת משרד החינוך והתרבות לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע מסקנות אלה.

הצעת מיעוט

כי הערך התזונתי המסופק על-ידי הארוחה בבית-הספר הוא שולי וחשיבותו מועטת.

לפיכך ממליצה הוועדה לעודד את המשפחה הישראלית לאכול בבית ארוחה מרכזית אחת ליום בתנאי היגיינה ותרבות הנשלטים על-ידי ההורים.

ביום י"א בתמוז התש"ס (25 ביוני 1980) העבירה הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש שר חברת-הכנסת א. גמיר בנושא הנ"ל. הוועדה דנה בנושא במשך שלוש ישיבות שבמהלכן שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי משרד הבריאות, נציגי מרכז השלטון המקומי, ראשי ערים ורופאי-ילדים.

ההצעה לסדר-היום דורשת ממשרד החינוך והתרבות להקטין את היקף הצימצום שחל בשנת הלימודים התש"מ-א במפעל ההזנה. הוועדה למדה לדעת, מנתונים שסיפק לה המשרד, כי מהתקציב המיועד להזנת ילדים קוצצו כ-70% נוסף לכך למדה הוועדה מפי ראשי הערים כי עקב הצימצומים בתקציב אין הם יכולים לשאת יותר בהזנת מספר קטן של ילדים והם מעדיפים לוותר כליל על ההזנה בבתי-הספר. לפיכך נסגר שירות זה בפני התלמידים בערים שבהן רבה האוכלוסיה הנתמכת.

ועדת החינוך והתרבות ממליצה :

1. משרד החינוך והתרבות חייב לתת ארוחה חמה, במסגרת בית-הספר, לילדי הורים אשר ביתם אינו מסוגל לספק הזנה סדירה ונכונה.

2. משרד החינוך והתרבות ומרכז השלטון המקומי יחליטו באילו מוסדות חינוך יקויים מפעל ההזנה ולפי אילו קריטריונים ייגבו דמי עלות ההזנה מהתלמידים.

ש. דורון מציעה :

במקום סעיף 1 יבוא :

עקב המצוקה התקציבית הקיימת במדינה ישנם נוסחים חשובים יותר ממפעל ההזנה. אחזקתו יקרה ומזון רב מתבזבז בדרכו אל התלמיד.

במקום סעיף 2 יבוא :

הוועדה למדה לדעת מפני רופאים אשר העידו בפניה